

Literatūra

RAŠTIJA
MENAS
MOKSLAS

NR. 236

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

X METAI

P. ABELKIS

Su lietuviškomis knygomis į Žemaitijos gilumą

— Panele, jau arkliai pakinkyti, — iš kitos pusės durų pasigirdo moters balsas.

— Tuoj, tuoj, — atsiliepė Ulgytė, baigdamas rengtis. — Matai, kad turiu skubėti, o dar trukdai, — su priekaištu pasakė mergaitė.

— Kur vyksti?

Ji tylėjo.

Į duris ėmė belstis kumščiu ir pasigirdo kunigo balsas.

— Vaikai, ar pasiutote, greičiau!

Anicetas, išgirdęs tą balsą, greit atsklendė duris. Įėjęs kunigas Tumas jas vėl užvožė. Permetęs abu akimis ir nieko nesuprasdamas iš veidų, greit paklausė vaikiną:

— Na, pirmoji kelionės dalis gerai pasisekė, o kaip su kitais reikalais, gerai?

Vaikinas nežymiai pajudino galvą į šalis. Mergina, nuleidusi akis, į grindis žiūrėjo.

— Eeeeet, su moterimis... Šioje srity ir aš nieko nenusimanau, negaliu patarti...

Kiek stabtelėjęs, vėl kalbėjo:

— Žiūrėkite, velnias nesnaudžia. Vakar tu išgąsdinai ne be reikalo. Tave pastebėjo, o tikrieji šnipai tik šią naktį išaiškėjo. Žandaras nėra išvažiavęs, tik tyčia pasiskelbė ir, paleidęs šnipų būrį, laukė mūsų parvykstant. Stebuklu pasisekė miestelin nepačiūptiems įvažiuoti. Baltrimą išvažiuojant net su švinu palydėjo, bet laimingai paspruko su našta. Kaip judviam pasiseks...

Vaikinas su mergina pažvelgė į vienas antrą.

— Ar dar nesusitarėta? — nustebęs užklausė kunigas Tumas.

— Aš jam nieko nepasakiau, — atsiliepė mergaitė.

— Gerai: esi kieta kaip plienas. Tokie tik ir laimi. Vežimas yra už miestelio, kitoje pusėje kalno, to raudonojo molio, kuris stovi prie vieškelio, atšlaito krūmuose. Atrodo, kad patsai laikas išvažiuoti: prieš aušrą visi šunies suminga. Pavojingiausia iki Nausodžio, kol išsuksita Kalniškių link. Šiame vieškely galima sutikti raudonsiūlius...

— Tuo keliu nevažiuosiva.

— Tai per kur?

— Per Karklėnus.

— Žinai kelią?

— Tuo atvykau.

— Tat dar geriau. Nuvešita dalį Gudui, o kitas — Kalvarijon.

— Sudiev, kunigeli, — atsisveikindama nedrąsiai pasakė mergina.

— Tegū jus Dievas laimina, — išleisdamas pro duris, tyliai palinkėjo Tumas.

Einant per miestelį rytuose pasirodė pirmosios žaros. Visur buvo tylu, tik judviejų žingsniai keistai kaukšėjo į pasitaikiusius kely įmintus akmenis.

— Tyliau, — pasigirdo jos išpėjas balsas.

— Tos prakeiktos pasagos: naujas pasikalbėjimas.

— Mink tik pirštais.

— Jei sulaikytų, sakysivos esą vyras ir žmona, — imdamas jos ranką, aiškina vaikiną.

— Niekad!

— Kaip kitaip išsigelbėsi?

Ji ištraukė iš rankovės revolverį.

— Ir šautumei?

— Stačiai į akių tarpą; paskiau botagu arkliams, ir vėju...

M. ŠILEIKIS—
Iliustracija

— Ar taip jie bėglūs?

— Neblogesni už tavo tėvo.

— Kieno jie?

— Mano. Patsai tuoj pamatysi.

Išėjus iš miestelio, jis vėl prabilo:

— Eik pirma. Aš atsiliksiu.

— Bijai?

— Ne. Jei kas seka, aš sulaikysiu, o tu galėsi sprukti. Jei laimingai, kai pajudės vežimas, ir aš užsoksiu.

— Gerai.

Ji nuėjo. Jis selino iš paskos, gerai atsilikęs ir akyliai žvalgėsi aplinkui, klausėsi, bet ir laukuose buvo tylu, net vėjas nejudino medžių lapų.

Greit iš krūmų pasirodė vežimas. Vaikinas žaibu išoko ir pagriebė vadeles.

— Atiduok: aš važnyčiuosiu!

— Kaip atrodys, kai susitiksiva žmogų? — užklausė merginą, jau tvirtai laikydamas arklius savo rankose.

Ji nebesipriešino. Vaikinas pasuko arklius iš vieškelio ir jiedu dingo miške.

Saulė buvo netekėjusi, kai jiedu privažiavo Karklėnus. Arkliai trepsnojo smulkia risčia, nors kelias ir blogas buvo.

Saulė ėmus lišti iš akiračio, privažiavo Santakio tiltą ir pasuko kairėn.

— Kur suk, paklydai! — išpėjo mergina, — kažin kur nuvažiuosi?

— Tylėk: užsuksiva pas mano tetą malūnan, papusryčiausiva, arkliai pailsės, ir toliau.

— Ne, pas tavo tetą negalima: pažins mane.

Ji pamėgino sukti arklius atgal.

— Ką darai, lyg maža mergaitė būtumei. Tegū pažįsta: negi įkąs?

Jis vėl ištraukė iš jos rankų vadeles ir pasuko arklius pirmon kryptin, į pabebrungį. Šie, taip majaanami, nežinojo kur eiti, — sustojo vietoje. Kiek pasierzeliuoję, vistiek nuvažiavo pabebrungiais, laukų keliukais.

Kai jiedu įvažiavo į malūno kiemą, saulė buvo jau kiek pašūkėjusi dangumi. Žmonių nesimatė. Malūnas stovėjo tylus. O tai buvo neįprasta. Jame negirdėti girmų užimo — buvo naujiena. Prūdas buvo listinas vandens ir liejosi per pylimą. Tai visa kėlė įtarimą.

— Pasėdėk čia, — pasakė vaikiną, sustabdęs pastogėje arklius, kur sustodavo atvežę malti. — Eisiui vidun: keistai atrodo, netaip kaip visada. Taip ramu čia niekad nebūdavo. Anicetas drąsiai įėjo priemenėn. Virtuvėje girdėjosi tetos balsas:

— Užteks, tėvai, nebeperk. Geriau eik, girtas paleisk suktis.

— Motin, tylėk; tik kirminui numalšinti, kuris čia viduje graužia.

— Vaikinas atidarė duris ir abu seniai išsiziojo pamatę.

— O Jėzau, vaikeli, ir tu gyvas grįžti?

— Kaip matai, tetule, sveikutilaitis.

— Pėsčias perklimbavai?

— Važiavot, ir dar ne vienas.

— Iš kur? — toliau teiravosi teta.

— Iš kur kitur gali — iš Kulių, negi iš dangaus! — už jį atsakė dėdė.

— Man ir kraujas užsalo, kad tu galėjęi sveikas grįžti, dar iš Kulių...

— Motin, neplepėk niekų, duok vaikini valgyti, prašyk prie stalo.

— Kad aš ne vienas...

— Kas daugiau?

— Mergina.

— Ar nesakiau! O jis ginasi... Bet gerai, kad nelaukiau tavęs. Būtuva stačiai tiems šėtonams į nagus pakliuvę: saugojo kelius. Bus šnipeliai atpažinę. Žalčiams kulka į kaktą!

— Kam ją gadinti, pinigais kainuoja: nusprogs ir patys... — įsiterpė žmona.

— Teisybę sakai, motin. Tik spėjau grįžti, — ėmė aiškinti Anicetui, — šį tą vienur kitur įmesti, kai ir apstojo, lyg širšūnai, apspito malūną raudonsiūliai.

— O Jėzau, vaikeli, ką jie darė!

— Ir ką jie čia jau tokio padarė? — Nesikišk, kai aš pasakoju! — Nagi išsimiltino ir kiaulėms dulkių mažiau liko!..

— Taigi, kad to būtų užtekę: išlandžiojo visus kampus, išvartė visus daiktus, net maišus atraišioję po maišus išmaujojo. O kiek jau tos baimės!

— Ir nieko nepesė išjojo.

— Kada išvyko?

— Vaikeli, tik dabar, prieš tau įvažiuojant. Ar nesutikai jų?

— Ne.

— Aš tik spėjau tris stiklelius išmesti po jų išvykimo, kai ir tu įėjai.

— Koksai tu, vaikeli, laimingas, kad nieko slėptino neturi.

Vaikinas pasidairė ir, matydamas, kad vistiek reiks prisipažinti, ir pasakė:

— Net visą vežimą su pora arklių.

— O Jėzau, žuvome...

— Tylėk, motin, — prisipildamas stiklą senis subarė žmoną. — Sakyk, kas per prekės?

— Knygos.

— Kur sustojai?

— Pastogėje.

— Motin, eik pašerk arklius ir, nusinešus (Tąsa 2-am psl.)

si miltų rakandą, gerai visą vežimą išmiltuok, arklius iškinkyk.

— Tėvai, tėvai, kiek sykių sakiau: neužsiimk tuo, ar nepaėdęs esi...

— Eik, eik, greičiau ir nezaunyk vis tą patį: "neužsiimk". Jei niekas neužsiims, tai ir poniavos maskoliai! Ar mes pas juos esame atėję, ar jie pas mus? — išlenkęs stiklą ir visai įsiutęs, suriko senis. — Mes savo žemėje ir negalėsime daryti ką norime! To jie nesulauks. Pagaus vieną, o šimtai padarys savo. Pagaliau savo žemėje mes turime būti šeiminkai, ar ne, Anicetai?

— Teisybę sakai, dėde.

— Bet kaip tu, vaike, pralindai?

— Dievulis padėjo! — atsakė jam žmona.

— Važiavau per Karklėnus.

— Bet čia, prie malūno, pusileidus iš vieškelio daubon, turėjai juos sutikti.

— Nuo Santakio tilto pasukau pabebrungiais, tais šunkeliais.

— Dievulis tau kelius nurodė, — vėl įsikišo teta.

— Matai, motin, sakai mus negerai darant. Net Dievas padeda!

— Tikrai stebuklingai išsisukta, — stebėjosi ir patsai Anicetas.

— Tur būt, kontičkas ir maldaknyges vežate?

— Tetule, visokių turime.

— Kad maskoliai sprandą nusilaužtų, — pripildamas ir sveičiui stiklą, nusikeikė senis malūnininkas. — O tu, motin, eik, kaip sakiau, sutvarkyk.

— O kas ta per mergina? — įdėmiai paklausė teta.

Vaikinas paraudo, bet atsakė:

— Pažįsti: tai pas mus buvusioji Uogytė. Ji išėjo. Senis ėmė raginti:

— Išgerk vieną, kad taip pasisekė.

Vaikinas, nenorėdamas, kad imtų kvosti apie Uogytę, greit išlenkė stiklą. Net kvapą užėmė, ėmė kosėti. Dėdė sudavė per nugarą kumščiu.

— Niekis, priprasi... Kelionėje ir, kai užėina kinkų drebėjimas, nervus nuramina.

Tu nesirodyk kieme: tegu ten moterys šmūžinėja. Jei prajodami žandarai žvilgterėtų, kad svetimą nepastebėtų, kol ims žmonės važiuoti į malūną. Merga pratusi prie arklių — nusikinkys.

Miltinas vežimas tegu būva pastogėje. Jei ir užkluptų, pasakysime, kad nežinome kieno: atvyko į malūną, apsistojo ir jau kelinta diena riogso. Negi galiu pažinti visus, kurie atveža malti... Kieno — tegu ieško: tai jų darbas. Bet jie nebegriš.

— Nieko neužtiko pas dėdę?

— Pavėlavo. O baimės buvo, oi buvo! Kai pasijuto krėsti, pilnas malūnas buvo žmonių, abejomis gironomis malėme. Liepė sustabdyti. Aš to ir laukiau. Greit užstūmiau stovyklas ir jau lengva širdžia vaikščioju ir vis raginu: "ieškokite, ieškokite, gal rasite aukso, kurio aš patsai nepaėdėjęs nerandu". Pasiūliau net gernas pakelti. Jie šėlo per visą naktį, o aš laukiau kol tamsu, kad prūdas pilnas pribėgtų. Kai išgirdau per pylimą krentant vandenį, ėmiau švilpauti.

Jiems besišnekant triobon grįžo abi moterys. Atrodė susibičiuliavusios.

— Mat, tėvai, žiū, net Aukso Altorių dovanų gavau. Koksai gražus: paaukuotais pakraščiais, kaip kunigėlis kur meldžiasi.

— Tik paslėpk, motin, gerai, kad raudonaišiliai nepamatytų.

— Kaip tu manai, tėvai, ar šiandien jiems važiuoti nepavojinga? Žandarai, manau, pas mus negriš. Tat tegu jiedu pabūva pas mus per dieną, pasimiega, arklius pailsina, o ryt, su važiuojančiais į turgų, ir pervaziuos Plunge.

— Motin, bent sykių ir tu protingai pasakei. Būtinai likite iki ryt. O dabar aš einu į malūną.

Kaip beatsikalbinėjo jaunikliai, bet turėjo nusileisti senių užsispyrimui. Tik kitą rytą, gerokai saulei pakilus viršum akiračio, pri-

vaišinti ir pamylėti, pailsintais arkliais išvažiavo.

Atsisveikinant jaunikaičiui dėdė įbruko rankon naują, dar nę sykių nevertotą, brauningą, sakydamas:

— Imk: nežinia kas kely gali atsitikti, o ši rūšis gerai veikia!

* * *

Miestelis buvo pačiame įmygy, kai Anicetas su Uogyte įvažiavo Kalvarijon. Mergaitė, nuo pat vakaro snaudusi, pabudo ir ėmė šnibždėti:

— Knygas iškrausime pas Adomauską. Augintinė mūsų žmogus. Bažnyčios gražintojai taip pat mums padės.

— Kaip paimsime per atlaidus: pačiame miestelio vidury, prie pat bažnyčios vartų?

— Elgetos išnešios, — reikšmingai pasakė mergina.

— Kaip nori, — sutiko vaikas.

Žingsniais jiedu pravažiavo miestelio pirmuosius trobesius ir tik pasiekus švento Jono kalną arkliai ristele pasileido pakalnėn. Ratai ėmė daugiau dardėti, tarškėdami perlėkė pakalnėje Varduvos medinį tiltą ir tik po žvizdrų kalnu vėl pradėjo eiti žingine.

— Ar tau nebaugu? — paklausė vaikas.

— O ko? Juk namo parvažiavova. Čia visi pažįstami. Bet pas ką galima pasislėpti.

Dabar jiedu buvo pačiame miestelio vidury. Po kaire riogsojo žydų krautuvės, po dešine snaudė klebono sodas. Arkliai ėjo žingsniu: skubėti nebuvo ko, o prižadinti ką nors taip pat nesinorėjo. Laimingai pravažiavo klebono pasodnį ir pasuko į pašventorių.

Miestelis buvo lyg išmiręs: jokio balso, jokio garso ar šlamėsio, tik sugirgždėję tyloje ratai sudrumzdavo nakties ramybę, sprunkšdavo arkliai. Nė viename lange nesimatė žiburio. Ir mažyčiai buvo pačiame įmygy: laiaks buvo prieš pat aušrą.

Tykiai, lyg šmėklos, pravažiavo pašventorių. Prie antrųjų vartų pasuko bažnyčios gatvėn ir jau norėja stabdyti arklius ir šokti atkelti vartus, važiuoti į kiemą, kai juodas šešėlis svėrė arkliams už apynasrių.

— Išdavimas! — tyliai sušnibždėjo Anicetas.

— Griebkis ginklo! — įsakė mergina, ir taip vikriai iššoko iš vežimo ir revolverį atkišusi stovėjo prie šešėlio. Tą patį padarė ir vaikas, tik iš kitos pusės.

— Tsss... — pasigirdo šmėklos balsas. — Jokio garso!

— Kas esi, kad sulaikei? — Atrėmęs į nugarą ginklo vamzlį, tyliai užklausė Anicetas.

— Savas, — atpažinusi pasakė mergina, o kai šis atsisuko į Anicetą, pamatė dailininko veidą, kurį visi vadino Bronislovu.

Šis pritraukė abiejų galvas ir ėmė pasakoti:

— Paskutiniu laiku čia kažkas negero darosi. Negalime išaiškinti tik vieno: ar tik policija šnipinėja, ar ir klebonas. O gal ir abeji išvien. Jumis škicuojuotau jau pastebėjau, kad kažkas braižosi apie langus. Jums išvykus, kitą vakarą — tas pats. Bet mūsų vienas saugojo namą iš lauko. Kai pasistačęs kopečias neprašytasis svečias pasilipo žiūrėti Mačernienės kambarin per langą — nuvertėme su visomis kopėčiomis. Bet neatpažinome: nenorėjome savęs išduoti.

Dabar pasikeisdami saugojame namą kas vakarą. Šianakt vėl pasirodė. Tikriausia bus suuodę, kad parvykstate, ir būs policijos šnipas: visą naktį seka namą neatsitraukdamas. Tik, matyt, vargšelis bus privargęs ir, be to, nemažas girtuoklėlis.

— Kaip visi maskolberniai, — įterpė Anicetas.

— Aš stovėjau pasislėpęs žieminių rožių krūme ir sekiau jį, bet velnias ar Dievas ir jį atnešė į tą krūmą. Atsisėjo šalia manęs, atsiremė į sieną, išsitraukė pusbonkį ir tik girdėti: "kliu, kliu, kliu". Aš stoviu ir negaliu pajudėti. O jis, šėtonas, net ir nemanio eiti iš krūmo. Pagaliau metė tuščią pusbon-

kį, ir aš ta proga kiek pasitraukiau. Kai jis atsisėdo, girdžiu ir vėl: "kliu, kliu, kliu". Pajutau, kad šalia mano kojos pasistačė pusbonkė. Aš vargais negalais paslinkau nepastebėtas, nubėgęs nupirkau keturius pusbonkius ir vėl grįžau senojon vieton. Kai jis baigė tuštinti, aš pastačiau jos vieton atkimštą, bet pilną. Ir taip jį nugirdžiau, net knarkia krūme, lyg kupranugaris. Kad tik arkliai nesuprunkštų.

— Kur iškrausime knygas? — užklausė Anicetas.

— Reikia tą šnipą pašalinti! — griežtai pasakė mergina.

— Bet kaip?

— Nušauti ir pakasti!

— Tokioje tyloje šūvis prikels žmones, — įspėjo dailininkas.

— Tat virve pasmaugti! — lyg karininkas įsakė mergina. Priėjusi prie ratų išsitraukė virvagalį. — Užmesime kilpą ant kaklo, užtempime, nė ai nepasakys. Judu nunešita po tapaliu. Aš permesiu virvagalį per šaką, patrauksiu, ir bus viskas baigta.

— Bet... po šventoriuje augančiu medžiu kažkaip nepatogu... — pasipriešino vaikas.

— Tat parsivežk į tėvo kiemą ir ten parkark! — atšovė mergina. — Su žandarų šnipu neverta ilgai terliotis.

— Gal ne maskolių samdinsys, — suabejojo menininkas.

— Eime pažiūrėti: gal atpažinsiu! — įsakė mergina.

Įeinant darželio varčiukai sugirgždėjo ir visi trys sustojo vietoje. Jau čia girdėjosi iš krūmo knarkimas, lyg šimtą metų nebevertotais mintuvais kanapius laužant.

— Jei tik sucyps — paleisiu kulką į kaktą: juk ir mūsų ant rubežių niekas nesigaili!

Jie tyliai prisėlino prie krūmo. Mergina lengvai praskietė aukštas rožes ir atsargiai uždėjo miegančiam kilpą ant kaklo. Šis pajuto prisilietimą ir sušvebeldžiavo:

— Eik po velnių, motin, nelisk: ne tavo, bet savo geriu...

Mergina išsitraukė revolverį ir norėjo šauti, bet menininkas sulaukė ranką.

— Matai, kad be sąmonės, girčiausias. Jis nieko neįjaucia, net ką sako.

— Juk tai Valužis, meistras, atpažinęs iš balso, pasakė Anicetas. — Netikiu, kad jis tarnautų maskoliams.

— Ką veikė čia per naktį? — užklausė mergina.

Vaikinas neturėjo ką atsakyti.

— Nėra laiko, ims aušti: baigiame su juo!

— Palauk minutėlę, — paprašė vaikas.

Tuo tarpu sėdintysis pasviro palei sieną, išsitiesė ant žemės ir knarkė, lyg kapų koplyčios vargonai.

Anicetas pabėgo prie vežimo ir tuoj grįžo reksčių nešinas.

— Ką darysi? — užklausė mergina.

— Veik tą patį, ką tu norėjai. Tuoj pamatysi. Tik padėkite man.

Greit išplėtė regztį, ikišo miegančio kojas į jį, ėmė, lyg koki maišą, tempti aukštytyn. Miegantysis niurzgėjo visokias nesąmones per miegą, bet neišbudo. Kai jau visas buvo regzty, palengva ėmė jį tempti. Žmogus iš lėto jame rietėsi į kamuolį. Kai regztį galėjo užrišti, nuėmė virvę nuo kaklo, regztį užrišo ir, su visu žmogumi, užsimetė ant pečių.

— Eime!

Visi trys nuėjo. Nešamasis niurzgėjo, bet ir dabar nepabudo. Priėjus vartus, vaikas, numetęs kukštara, vikriai užlipo viršum vartų ant mūrinės sienos. Nuo čia pašoko ant milžino tuopolio šakos, nuo šios ant kitos ir kai atsidūrė ant storos, nusvirusios viršum vartų, numesdamas virvagalį riktelėjo:

— Pririškite gerai regztį, kad neatsileistų!

— Jau, — po valandėlės pasigirdo iš apašios balsas.

(Tąsa 3-čiam psl.)

Su lietuviškomi knygomis į Žemaitijos gilumą

(Atkelta iš 2-ro psl.)

Greit regztis pakilo nuo žemės ir pakibo po storule šaka keliolika siesknių nuo žemės, viršum šventoriaus pirmaisiais vartais. Vaikinas virvagaliu gerai pririšo ir patsai nusileido medžio kamienu.

— Tegu miega, — pasakė nušokęs ant žemės. — Jei ir atsibus, neišsivaduos be kito pagalbos.

— Neapžiūrėjome, gal peilį turi, gali papiauti virvutes, — įspėjo menininkas.

— Jokiū būdu taip suriastas neištrauks nieko iš kišenės, — atsakė Anicetas. Pagaliau, kai išmiegos — ims ir žmonės eiti bažnyčion.

Visi trys kikendami nuėjo, palikę koruluoti, lyg vapsvų lizdą, meistrą Valužį regztyje po šaka.

Knygas jie greit iškrovė. Mergina susitvarkė arklius, sėdo vežiman ir tik pasakė Anicetui:

— Sudiev, pasimatysime per atlaidus! — sukirto arkliams botagu ir nurūko per miestelį, net nepasakiusi, kur išvyksta.

* * *

Sunku pasakyti, kas prižadino meistrą Valužį: varnų krankimas ar galvos skausmas. Greičiausiai abu sykiu. Kai jis praplėšė vokus, galva, rodėsi, plyš pusiau; liežuvius buvo sudžiūvęs, lyg naginės įklotas. Kaip jis jį tik judino — burnoje nebuvo drėgnos vietelės. Kūnas buvo nutirpęs, į stabą sustingęs, o tos varnos krankė, lyg egzekviją giedotų.

Perkėlęs blakstienas, kito nieko nematė, kaip savo eklius ir medžio stuobrį per keistus, lyg tinklo, langiukus. Mėgiño stotis — nė krust, norėjo pakelti ranką — nė iš vietos. O varnos būriais skraidė aplink ir krankė iki šioliai jam negirdėtais balsais.

Mėgiño šaukti. Iš burnos išėjo jam pačiam nepažįstamas balsas. Ir jis pamanė: “negi būsiu jau miręs ir velniukai skraido aplinkui”. Prisiminė, kaip boba sakydavo bardamosi: “Suries tave velniai į ragą už tokį gėrimą”. Negi tai ir išsipildė? Mėgiño dar syki išsitiesti, bet nepasisekė; tik pajuto, kad linguojasi.

Prisiminė davatką ir baisus pyktis apėmė.

— Kad kas mane paleistų atgal žemėn, tą senmergę su dantimis sugrauččiau, tai vis per ją! — murmėjo linguodamosi po tuopos šaka.

Nuo supimosi dar blogiau pasidarė: atrodė, kad visi viduriai lipa į gerklę.

— Kad kas paleistų į žemę, oi kitaip gyvenčiau, — galvojo kabėdamas regzty.

Jau buvo gerai saulė pasišokėjusi aukšty, zakristijonas seniai atidaręs bažnyčios duris ir nemaža davatkų zauksojo bažnyčioje, kai varpininkas, eidamas skambinti pirmosioms mišioms, tik įžengęs šventoriun, išgirdo niūkimą. Apsizvalgė — niekur nieko. Pagaliau jo dėmesį patraukė nepaprastas varnų krankimas. Jis pakėlė galvą ir apstulbo reginiu. Nieką nesuprasdamas, kas čia darosi, tekinas nubėgo klebonijon.

Klebonas buvo tik iš lovos išlipęs, vien naktiniais apsivilkęs, kai įbėgęs varpininkas ėmė porinti:

— Klebone, po šaka kažkas koruluoja: nežinia, žmogus ar gyvulys. O jau varnų — juoda aplinkui, pekliškais balsais krankia: tur būt, negyva maita ten yra”.

— Kur tai?

— Ant šventoriaus, po medžiu kabaluoja.

Klebonas, tik sutaną užsimetęs, išbėgo žiūrėti įvykio. Paskui jį ir visi iš klebonijos. Kažkaip ir bažnyčioje buvusios moterys pajuto, ir tos, metusios Dievui maldas, visos išgarmėjo šventoriun.

Dabar visas būrys stovėjo po medžiu ir žiopsojo į kabantį. Niekas nemėgiño jo nuleisti žemyn.

— Kas esi: gyvas ar miręs? — paklausė klebonas.

Viršuje pasigirdo gargaliavimas, bet iš jo nieko nesuprato.

— Gyvas, gyvas! — ėmė rėkti moterėlės.

— Leiskis žemyn! — įsakė kunigas.

Jokio atsakymo.

— Tur būt, labai silpnas, pasakė varpininkas.

— Bus pakartas, — pasigirdo iš būrelio balsas.

— Reikėtų jį gelbėti, — atsakė kitoji.

— Tagi, taigi, reikėtų gelbėti, — pritarė klebonas, bet nė vienas nejudėjo iš vietos.

Atsirado ir miestelio padaužų, keletas pusbernių. Šie greit įkopė į medį ir ėmė iš viršaus šaukti:

— Valužis, Valužis, meistras Valužis!

Šis atvėrė akis ir, pamatęs, kad ne velniai, bet ne syki nuo jo gavę į kailį miescionukai, išstenojo:

— Tylėkite, ropūžiukai: sprandus nusukinėsiu.

— Kad taip — kabėk toliau, — juokėsi berniukai.

— Ar tikrai meistras Valužis? — paklausė klebonas.

— Tikriausiai, — atsakė padaužos, — žada net sprandus nusukinėti.

— Paleiskite, jei jis dar gyvas, — juokėsi klebonas.

Jaunikliai mirkstelėjo vienas kitam, keletas peilių švystelėjo ir virvė ėmė tysti keliose vietose įpiauta. Regztis pasvyro į šalis, susiūbavo ore, dar syki švystelėjo peilis ir regztis žlektelėjo ant žemės.

Dabar varpininkas ėmė atraišioti virvagali, o klebonas įsitikinęs, kad tikrai čia Valužis, visoje parapijoje garsiausias stalius, ėmė teirautis:

— Pani tego, meistrelī, kaip pakliuvai į regzty ir dar po šaka?

Nukritusysis tylėjo.

— Gal nebegyvas, užsimušė? — paklausė moterėlės.

— Ne, alsuoja ir mirkčioja, — atšovė varpininkas, baigdamas atraišioti regzty.

Kai regztis išsiskleidė, žmogus keistai versdamosi ant rėplos išsitiesė, peržvelgė stovinčius, ir, pašokęs, spruko pro vartus ir nudūmė gatve į miestelį.

— Nė dėkui nepasakė už išliuosavimą, — murmėjo varpininkas.

— Vaje, koksai regztis, visai naujas, — stebėjosi moterėlė.

— Manaj tau atiduosiu: tai man už išlaisvinimą. — Ir jis, nešinas regzčiu, nuėjo skambinti mišioms.

Valužis, kiek pabėgęs gatve, pajuto, kad kojos nebeklauso, o kūne baisūs skausmai. Vos vilkdamas kojas, nuleidęs galvą, jis ėmė kulkšnoti gatve. Bet priešais jį, lyg iš žemės, išdygo Savicka ir, dar nieko nežinodama apie įvyki, ėmė kalbinti:

— Sveikas gyvas, meistrelī, kaip sekasi su velniais grumtis, ar sugavai bent vieną?

Šis pažiūrėjo į ją tokiu bairiu žvilgsniu, kad net senmergė persigando, ir sušvogždė:

— Traukis iš kelio, gyvate, ba sumindžiosiu. Bėk paklausk kleboną, ar jau atlaikė mišeles už tavo vėlę!

Ir nuėjo svyrudamas.

KAI KAS IŠ KNYGU

Louis Townsend Nicholl už savo poeziją gavo \$5,000 premiją, kasmet skiriamą Amerikos poetų akademijos draugijos. Witter Bynner gavo \$100 iš Atžymėtinios poezijos draugijos. Dar atžymėti kiti poetai: Ruth Forbes Sherry \$100, Mary Kennedy \$100, Dylan Thomas (miręs) \$100, Conrad Aiken \$100, Joanne de Longchamps \$100, Marchette Chute \$100, Albert S. Roe \$100, Arthur M. Sampley \$50. Kalnų poezijos premija Kalifornijoje (\$1,250) teko Leah Bodine Drake už rankraštį *The Tilting Dust*. Dar viena \$1,000 premija — Paul S. Nickerson už jo poezijos knygą *The Edge of Light*. Kas gali sakyti dar, kad poezija neatneša pinigų?

A. S. PUSKINAS

Vertė Stepas Vazbys

BORISAS GODUNOVAS

(Tęsinys)

Belaisvis

Kodėl? Ir penkiosdešimt atsirastų.
(*Apsimetėlis susimąsto. Aplinkiniai persimeta žvilgsniais.*)

Apsimetėlis

Bet apie mane pas jus kas šnekama?

Belaisvis

O sako apie tavo malonybę,
Kad tu — kad neužgavus — latras didis,
Bet ir šaunuolis.

Apsimetėlis

(juokdamasis)

Cha, gerai, darba

Įrodyšiu jiems tai, Draugai, nelaukim
Mes šuiskio. Sveikinu dabar visus:
Rytoj kova.

(išeina)

Visi

Caraitis tegyvuoja!

Lenkas

Rytoj kova. Jų penkiosdešimt tūkstančių,
O mūsų, tūkstančių tiktai penkiolika.
Pamišo!

Kitas

Niekis, drauge: vienas lenkas

Išsauks ir pusę tūkstančio maskolių.

Belaisvis

Išsauks. Bet kai reikės susikabinti,
Tu, pagyrūnai, bėgsi ir nuo vieno.

Lenkas

Kad tu, akiplėša, turėtum kardą,
Tave tuoj nuraminčiau štai šituo.

(rodo į kardą)

Belaisvis

Be kardo apsisis škart maskolis.
Va, šito nori paragaut, apkvaišeli?!

(parodo kumštį)

(*Lenkas išdidžiai pasižiūri į jį ir tylėdamas nueina į šalį. Bendras juokas.*)

Giria.

Pseudodimitrijus. Puškinas. Atokiau guli stūpantis arklys.

Pseudodimitrijus

Vargšelis žirgas! Jojo jis linksmai
Į mūšį šiandien paskutinį kartą.
Net sužeistas mane jis greitai nešė.
Vargšelis žirgas!

Puškinas

(patylomis)

Rado ko gailėtis, —

Arkliuko! Kai tuo tarpu sužlugdyta
Visa kariuomenė.

Apsimetėlis

Klausyk, gal būti,

Jis dėl žaidžos bairiausiai taip priilso
Ir atsigaus?

Puškinas

Kur tau! Matai, kad stimpa.

Apsimetėlis

(eina prie žirgo)

Žirgelis mano. Žabokles nuimsiu,
Atsegsiu pavarčius. Tegul bent laisvė
Nustimpa jis.

(atsipalaiduoja arkli)

(ateina keletas lenkų)

Sveikučiai, mano ponai.

Kodėl gi Kurbskio nematau tarp jūsų?
Mačiau dar šiandien, kaip į mūšio sukūrį
Įsirėžė; kaip jį, narsuolį, eibės
Kardų, lyg lieknos varpos, tuoj apspito;
Bet kardas jo visų aukščiau švytravo,
O šauksmas jo rūstus kitus slopino.
Kur mano vytis?

Lenkas

Kovoje jis krito.

Apsimetėlis

Garbė narsiam! Ramybė jojo sielai!
Kaip maža po kovos mūsiškių liko.
O, išdavikai, niekšai užslenkstėnai,
Mus, prakeiktieji, jūs pražudėt, jūs!
Trijų minučių net neatsilaikėt.
Nubausiu jus! Pakarsiu kas dešimtą!
Plėšikai jūs!

(Bus daugiau)

MŪSŲ MOKYKLA

ILLINOJAUS LIETUVIŲ MOKYTOJŲ SAJUNGOS PEDAGOGINIS SKYRIUS
Redaguoja Klevas Girvilas, 5208 So. Morgan St., tel. BOulevard 8-8611.

Nr. 44 CHICAGO, ILLINOIS 1954.5.1

Tautinis auklėjimas šeimoje

Lietuviams esminis Vaclovo Čižiūno sukurtasis veikalas

MŪSŲ MOKYKLA pačiuose pirmuosiuose savo puslapiuose yra pakartojamai tvirtinusi, jog tautinis mūsų jaunimo auklėjimas ir visuotinis bendrosios saviauklos palaikymas, atsižvelgiant nepaprastųjų esamųjų mūsų gyvenimo aplinkybių, yra susikoncentravęs į pavienių šeimų buitį. Normaliame gyvenime mokykla, viešoji ar privati, auklėjimo reikaluose atėina šeimai į pagalbą, o dabartinės mūsų tremties aplinkybėse, mokyklos įtaka reiškiasi dvejopu priešpriešiniu būdu: ji teikia mokslinimo ir bendrojo prusinimo, bet ji išstumia tautinį lietuvių ugdymą, o vietos jo deda amerikinio gyvenimo pratinimą. Tokia tvarka yra būdinga visoms pavienėms valstybėms, ir tokiu atveju atskiram tautiniam vienietui, jei jis nori palaikyti skirtingą savo kultūrą, tenka dėti pastangų taip susitvarkyti, kad būtų ne palaidi šapeliai, pakrikui nešami bendrosios srovės, o būtų tikslingai ir tampriai sudarytas organas, turįs savo paskirtį ir einas į pažymėtą tikslą. Rodos kitaip ir negalėtų būti, kad žmogus, kaip sąmoninga būtybė, o ypač kaip organizuota kultūringa žmonių visuomenė, turi laikytis esybinio savo prado.

Lietuvoje mes turėjome vieną stiprų krašto gyvenimo reiškinių, kuris gali mums padėti filosofiskai. Tai buvo savitas gyvenimas bendrojoje krašto visuomenėje, ir jis buvo taip savitas, kad per ištistus šimtmečius išlaikė savo būdingumą, savo senąją kultūrą. Tai buvo Lietuvos žydai. Jie buvo Lietuvos piliečiai, jie buvo neatskiriama dalis bendrojo gyvenimo krašte, bet jie buvo ir kompaktiška savyje užsidariusi žydija. Lietuvis ir žydo esybiniai pradai gyveno kartu, bet juose nebuvo jokių žymių, kad tie pradai galėtų kada sutapti, sudaryti vieną organizmą.

Kasdieniniame žmonių supratime žydus iš bendrosios visuomenės išskyrusi jų religija; tačiau tiesa, bet buvo ir kitų žymių: aukštumo ir pranašumo supratimas ir budrumas išsisaugoti nuo išorės įtakų, nuo jiems kenksmingų veiksmų. Tai yra tam tikra praktinė filosofija, pagal kurią susidaro ir kasdieninio gyvenimo pobūdis.

Tremties gyvenimas ir mūsų pastangos išlaikyti savo tautinį charakterį bei savo tautinę kultūrą deda mus lietuvius į labai nepaprastą būklę ir verčia mus griebtis tokių priemonių, kurios teiktų mums jėgų kovoti su išore, kurios sukeltų mums nau-

dingą filosofiją. Čia ir kyla palyginimas su šimtmetine žydų išsilaikymo kova.

Išganinga mūsų gyvenimo paraiška yra viršinės mūsų visuomenės organizacijos, — Taryba Amerikoje ir Vlikas Europoje. Vienų organizacijų buvimas, neimant jų darbų, jau teikia didelės moralinės atramos, juoba, kad jos dažnai imamos pavyzdžiu kitose tautose. Tai yra filosofinė vertybė, ir mums dera pagal tą vertybę tvarkyti savo gyvenimą.

Kaip yra aukščiau sakyta, tautinė mūsų egzistencija yra verčiama susigužti į pavienes šeimas. Ši būtinybė yra aiški ir visiems suprantama, ir natūralu, kad visos organizacijos, kurios siekia platesnio pobūdžio tikslų, skatina ir remia tautinį šeimų susipratimą. Ir Vlikas yra padaręs labai svarbų ir reikšmingą žygį šeimų auklėjimo srityje, išleisdamas V. Čižiūno knygą Tautinis auklėjimas šeimoje.

Nėra lengva viename trumpame straipsnyje nusakyti Vliko darbo reikšmę ir išleistosios knygos naudą. Negalima čia nutylėti ir trečio veiksnio, būtent, knygos autoriaus mokyto. V. Čižiūno. Tai vienas iš geriausių VDU Humanitarinių Mokslų Fakulteto auklėtinių, vienas iš geriausių mokytojų ir veikliausių mūsų šviesuomenės narių. Tie jo asmens ypatumai yra ir ryškiosios žymės ir šio pastarojo jo darbo. Kiekvienas mes žinome, kaip sunku yra dirbant fabrike atlikti kurį mokslinį intelektualinį darbą, ir šių eilučių autorius žino, kokio įtempimo, kokių jėgų šis darbas pareikalavo iš V. Čižiūno. Jo fizinės jėgos, jo sveikata buvo beatsaiką jam tarnauti, bet jis tesėjo, vidurkelyje nesustojo. Vliko darbas taip pat buvo truklus, bet galiausiai knyga yra platinotų lentynose (pas J. Karvelį) ir mūsų šeimų tėvai jau gali tą modernią saviauklos priemonę pasiekti, ją įsigyti ir ja naudotis.

Tai yra nedidutė knygelė, pasukbomis rašyta ir kukliai išleista, bet joje kalba nuoširdūs, gražūs ir lietuvišku krauju tvinksį Čižiūno žodžiai. Joje yra pačios pagrindinės vaiko brendimo psichologijos žinios, bet didžiumą knygos apima auklėjimo darbas šeimoje. Sunkiausia šio auklėjimo pusė yra ta, kad vaikas eina į nelietuvišką mokyklą ir yra veikiamas užmokyklinės nelietuviškos aplinku-

mos, kai jis išsprunka iš saviškių tarpo, žaidžia sambūriuose su nelietuviais vaikais. Tokie V. Čižiūno knygos skyriai, kaip Auklėjimas šeimoje, Tautinis auklėjimas, Religinis auklėjimas, Grožinis auklėjimas ir t. t., yra būtina kiekvienam lietuviui žinoti. Toliau, auklėjamieji pokalbiai su vaikais arba apie vaikus su suaugusiais, skatnimai, ugdomieji pratimai, vaiko išsiveržimų kontroliavimas, pagyrimai, dovanos ir kita vertus, įspėjimai ir bausmės, — tai labai jautrios sritys, kur nežinotumas, neatsargumas ar klaidos gali padaryti apgailėtinos nepataisomos žalos. Vėl. Nereikia laukti, kad ši knyga, nelyginant "Lietuviška Virėja" patiektų detalius receptus kiekvienam auklėjamojo darbo atvejui, atsakymus į kiekvieną kilusią problemą. Viena, jaunuolis yra au-

gas, kintęs ir prūstas žmogus, ir jo į kuriuos apribotus receptus įstatyti neįmanoma ir neprasminga to ieškoti, ir, antra, tokioje mažoje knygoje tik labai bendrais bruožais teįmanoma nusakyti bei apibūdinti auklėjimo darbą. Ir Dievegink nevalia tos knygos numoti su nemokšišku burbtelėjimu, — "nieko čia nauja nepasako"... Kiekvienas tėvas, kiekviena motina, kiekvienas sąžiningas šeimos gimnaitis V. Čižiūno knygoje ras taurių minčių, nuoširdžių patarimų, jautrių pavyzdžių, kuriais galėtų tiesiogiai pasinaudoti arba kurie galėtų sukelti minčių, pagimdyti idėjų, paakstinti pasiryžimų, ir visa tai bus nauda priaugančiųjų, nauda tėvų, o viso to darbo išdavoje, bus nauda mūsų tautos ir Tėvynės Lietuvos.

(Tęsinys 5 psl.)

LIETUVIŠKA GĖLIŲ PREKYBA

"PEOPLES FLORIST"

Meniška atliekame visokius gėlių užsakymus:

- ★ VESTUVĖMS
- ★ VARDINĖMS
- ★ KRIKSTYNOMS
- ★ LAIDOTUVĖMS

Savininkas R. ir O. HOMKO

1850 West 47th St.

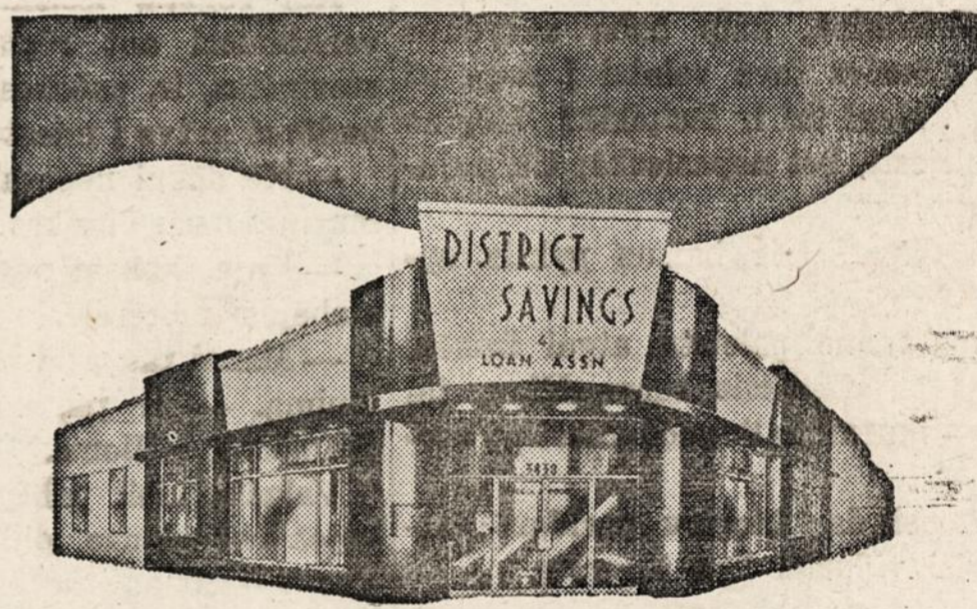
Lafayette 3-1786

SUTVARKYKITE LAIKU SAVO AUTOMOBILĮ STASYS DAPKUS

3255 SO. UNION AVENUE Tel. CALUMET 5-1127
Prityręs mechanikas, turįs moderniausių įrankius, gerai ir nebrangiai pataiso karoseriją ir nudažo, taip pat sureguliuoja

motorą, kad taupiau naudotų 3231 So. Lowe Ave., įvažiuoti reikia iš alėjos. Kas negali atvažiuoti į dirbtuvę, skambinkite telefonu susitarimui. Dirbtuvė yra benzina ir alyva. Dirbtuvė yra

SAUGESNĖS vietos taupymui niekur nerasite. Kiekviena sąskaita apdrausta iki \$10,000. Penkiasdešimt penki metai patyrimo ir draugiško pataravimo.

DISTRICT SAVINGS

Štabas kalba lietuviškai

and LOAN ASSOCIATION

3430 South Halsted Street

NELAUKITE — RYTOJ GALI BUTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimėi išitikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas Central 6-5208

Generaliai Agentai šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

(Tęsinys iš 4-to pusl.)

VAIKŲ IŠKRIKIMO PAVOJUS

Tėvų dėmesį pagauna ir skaudžiai pažeidžia spaudos (angliškos) pranešimai iš jaunų nusikaltėlių teismo, kur patiriama, jog visokio pobūdžio vaikų iškrikimas yra pasiekęs negirdėto išsiplėtimo ir nematoma ženklų jam mažėti. Švietimo Valdyba, pavienės mokyklos, mokytojai bei disciplinos pareigūnai (truant officers) ir patys vaikų tėvai jaunimo iškrikimą laiko opia žaizda, kurios geiausia esą neliesti, iki skaudėjimas galima pakeisti. Sunkiausia tas skaudėjimas sutvinkčioja, kai tėvams tenka stoti į teismą, kur yra atsidūręs policijos pagautas nusikaltėlis jų vaikas. Ar gali padorius tėvus ištikti didesnis smūgis, baisėsnis skausmas?

Ačiū Dievui, lietuvių vaikai jaunų nusikaltėlių teisme dar nežinomi, bet vaikai yra vaikai, ir miesto pagundos yra jiems atviros, todėl nėra nei per anksti, nei perdaug imtis atsargumo. Ir čia galima tvirtinti, kad kol lietuviai vaikai nebus iškritę iš tautinio susipratimo, jie į nusikaltimus nepateks, nes lietuviybė nešasi taurumą, ir juo tautinis susipratimas yra didesnis, juo asmuo yra kilnesnis ir vertesnis, juo jis toliau yra nuo pragaištės.

Negalima čia nė susilaikyti nuo pakartotinio priminimo V. Čižiūno knygos Tautinis auklėjimas šeimoje. Ta knyga priguli tėvams, kuriems rūpi jų vaikų ateitis, kuriems rūpi jų pačių sugebėjimai ir pasiruošimas kuo tinkamiausiai savo vaikus išauklėti. Tai yra gero autoriaus veikalas, labai rūpestingai atliktas ir labai vykusiai pritaikintas nūdienės lietuvių gyvenimo būklės reikalavimam. Ten yra numatytas ir pavojus lietuvių vaikams patekti į siaučiančią jaunuolių nusikaltimo bangą ir ten yra nusakyta priemonės, kaip geriausia nuo to pavojaus juos sulaikyti. Kas tos knygos neįsigys, tai bus veikiau dėl nepasirūpinimo, o jau ne dėl kainos, bet gražiausias būtų reiškinys, kad neliktų lietuvių tėvo, lietuvių motinos, neliktų susipratusio lietuvių asmens, kuris nebūtų susipažinęs su šio išskiriančio mūsų pedagogo Vaclovo Čižiūno auklėjimo mintimis.

— K. G.

IŠ MOKYTOJŲ SAJUNGOS VEIKLOS

Apie Vasario 16 Gimnaziją

Neseniai mokytojų sąjungos iniciatyvą buvo sukviestas įvairių Čikagos lietuvių organizacijų atstovų susirinkimas, kuriame buvo sudarytas komitetas Vasario 16 Gimnazijos naujųjų rūmų išpirkimui remti, iki tie rūmai bus padaryti visiškai lietuvių bendruomenės nuosavybe. Išrinktasis komitetas, kurio vadovybę sudaro mokytojai A. Gulbinskas (pirm.), Pr. Kavaliūnas (vicep.) ir inž. J. Stankus (rei-

kalų vedėjas), dabar ruošia planus, kaip efektingiau galima būtų kreiptis į mūsų visuomenę, kad ji, ta visuomenė, išgytų sau tuos rūmus ir leistų jais naudotis vienintelei lietuviškai gimnazijai.

Chicaga perėmė centro valdybos pareigas

Netikėtoms aplinkybėms paspaudus, Čikagos mokytojų sąjungos skyrius turėjo perimti sąjungos centro valdybos pareigas. Nėra vietos čia eiti aiškinti, kodėl taip atsitiko, o lieka tikrai tikrovė, kad užkritisios naujos pareigos Čikagos skyriaus valdybos veiklą labai ap sunkino ir be to sukomplicavo sąjungos organizacinę būklę.

Iš Jaunimo Teatro veiklos

Jaunimo Teatro vadovybė randa sunkumų vykdyti numatytiems pastatymams Indiana Harbor kolonijoje ir Detroito. Vienur darosi neįmanoma gauti geresnė, spektakliui tinkama salė, o kitur, kaip Detroito, — kelionė su keliomis dešimtimis vaikų yra išlaidinga ir atsakomybė už mažus vaikus yra vargiai įmanoma pakelti, kai patys tėvai negali su jais kartu keliauti, nes tatai labai padidina išlaidas.

* * *

Šie faktai, trumpai nusakyti, iš paviršiaus atrodo nereikšmingi, bet tikrovėje jie rodo, jog mokytojų sąjungos rinktieji pareigūnai turi didelį darbų metį.

Reporteris

Jeį norite darbo, tai skaitykite NAUJIENAS

ir sekite "Classified" skelbimus, kasdien spausdinamus paskutiniame dienrašcio puslapyje.

Kiekvieną dieną ten rasite pranešimus apie įvairioms pramonės šakoms reikalingus darbininkus. Jei šiandien nerasite mėgiamo darbo, rytoj tikrai rasite vietą, kur jį galėsite gauti.

Skelbimuose yra nurodytas laikas, darbo vieta arba ofisas, kuri reikia kreiptis.

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

visus mokesčius
čia sumokėjus

100% apdrausta

DRABUŽIAI
GYDUOLIS

ir t. t.

Jūsų giminės gauna be
jokių jiems išlaidų

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.

220 SO. STATE ST., CHICAGO

Tel. WAbash 2-9354

Atđara šeštadien. iki 1:30 popiet.

PERFORMANCE and ECONOMY!

FAIRBANKS-MORSE

DEEP WELL SUBMERSIBLE PUMP

ECONOMY

Only ONE pipe of SMALLER diameter used inside well casing — does work of two.

Uses smaller motor — saves power.

No jets, rods, shafts to add to cost.

Pushes water up pipe — lowers power demand.

Quality construction — made of corrosion-resistant bronze and stainless steel. Impeller and motor shafts of lifetime stainless steel.

Easily, inexpensively removed if repairs are ever needed. If water level falls, no need to pull pump. Just add more lengths of pipe.

PERFORMANCE

Delivers up to 720 g.p.h. at a 300-foot setting — more at shallower settings.

Operated entirely submerged — both pump and motor.

Pump never needs priming.

No motor or pump noises, or vibration. Water cooled — water lubricated.

Pressure tank may be set over or away from well.

Service lines may be cut in below frost line.

B & M

PLUMBING & HEATING SUPPLIES

5856-58 So. Ashland Ave. GROVEHILL 6-1204

Open Monday and Thurs. Evening Till 9:00. Sat. Till 5:00.

LALIO ŽODYNAS

yra standartinis Amerikos lietuvių žodynas. Geresnio angly- lietuvių kalbų žodyno nėra. Nenumatoma, kad naujas žodynas greitu laiku būtų spausdinamas. Todėl siūlome dabar įsigyti šį stipriai įrištą 1256 puslapių angliškai-lietuvišką ir lietuviškai-anglišką žodyną. Kaina — \$14.00. Žodynas jums bus išsiųstas, jei pasiųsite \$14.00 čekį arba Money Orderį tokiu adresu:

Naujienos

1739 S. HALSTED ST.

CHICAGO 8, ILLINOIS

GARSINKITĖS "NAUJIENOSE"

LIETUVOS DANTŲ GYDYTOJŲ SAJUNGA EXILE CHICAGOJE

1954 metų GEGUŽĖS mėnesio 1 dieną, 6 val. 30 min. vakare

VIKINGO SALĖSE — 6855 SO. EMERALD AVENUE

RENGIA DIDŽIULI KONCERTĄ-KARTŪNO SUKNELIŲ BALIŲ

Programoje: Solistė PRUDENCIJA BIČKIENĖ, muz. komp. GIEDRĖ GUDAUSKIENĖ.

Akomponuoja: prof. muzikas VLADAS JAKUBENAS.

KARTŪNO SUKNELIŲ KOMISIJA:

Dailininkė JADVYGA PAUKŠTIENĖ, Dailininkė BRONĖ JAMEIKIENĖ, Prof. dailininkas IGNAS ŠLAPELIS

TURTINGAS SAVŲ GAMINIŲ BUFETAS IR GĖRIMŲ BARAS

ŠOKIAMS GROJA: PUIKUS LIETUVIŲ ORKESTRAS

— PELNAS: SERGANČIOMS DANTŲ GYDYTOJOMS EUROPOJE.

KVIETIMAI GAUNAMI: MARGINIUOSE, PRIE ĮĖJIMO IR PAS DANTŲ GYDYTOJAS.

Baltųjų rusų organizacijos - šnipų lizdai

Anglijos ukrainų organas "Ukrainian Observer" rašo kad V. Europoje baltųjų rusų organizacijos suteikia prieglaudą daugeliui sovietų šnipų, kurie būna specialiai atsiusti į Vakarų.

Laikraščio nuomone, tipingas tokios infiltracijos pavyzdys yra Jurgio Muellerio, kuris prisistatė rusiška pavarde, atvejas. Šis tipas į Vakarų Vokietiją atbėgo iš anapus geležinės uždangos 1948 m. ir greitai įsijungė į baltųjų rusų organizacijas. Tų organizacijų rekomenduojamas, jis įgavo pasitikėjimą amerikiečių sluoksniuose ir pradėjo veikti vad. "American Committee for Liberation from Bolshevism" bei jo radijo siųstuvė Muenchene. 1952 m. jis jau buvo vyriausias "antibolševikinių agentų mokyklos instruktorius" ir jam buvo prieinamos įvairios vakariečių paslaptys. Pasitikėjimo jis įgavo išduodamas keletą sovietų eilinių šnipelių.

Kai per jo rankas ėję Ukrainoje buvo metami iš lėktuvų keli vakariečių pasiusti agentai, tai jų ten jau laukė pasirošę sovietai. Jie buvo bematant suminti ir sušaudyti. Amerikiečių agentų siuntimą į Sov. Sąjungą savo laiku iškėlė sovietų atstovas Jungtinėse Tautose Višinskis.

Spėjama, kad ir kitas paslaptis Muelleris buvo sovietams išdavęs. Šiuo metu jis su savo vokiečių žmona yra areštuotas ir sėdi kalėjime.

Rusų antibolševikinių organizacijų veikėjas kažkoks Czirkowicz vėliau taip pat pasirodė esąs bolševikų agentas. "Berlyno Kremliaus" knygos autorius majoras J. Klimov, kuris dar 1944 m. atbėgo į Vakarų, didelį skaičių žmonių taip pat pasiuntė mirčiai, organizuodamas "kovą prieš bolševizmą".

Laikraštis mini visą eilę sovietų agentų, kurie sėkmingai veikė baltųjų rusų organizacijose ir sugebėjo įgauti amerikiečių pasitikėjimą: J. Kronzas, F. Arnold — Kurbatov, N. Lilakewicz ir kt. Bet didžiausias skandalas, laikraščio nuomone, tai afera paslaptingojo aukšto ortodoksų dvasininko kun. Wolasiewicz, kuris iš Vakarų Berlyno atsidūrė pas sovietus. Minėtas kunigas ne tik išsivežė su savim parapijos kasą, bet taip pat ir daug dokumentų bei žinių, kurias ilgą laiką rinko iš savo parapičių. Jis palaikė pla-

"NAUJIENAS" SKAITO VISŲ SROVIŲ ŽMONĖS: DARBININKAI, MOKSLININKAI, VALSTYBININKAI, DVASININKAI, PROFESIONALAI IR BIZNIERIAI. JIE ŽINO, KAD NAUJIENOS PADUODA TEISINGIAUSIAS ŽINIAS IR GERIAUSIAS RAŠTUS.

Skaitykite "N-nas"

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, MAY 1, 1954

čius santykius taip pat ir su amerikiečių žvalgybos karininkais.

"Ukrainian Observer" savo svarstymus baigia perspėjimu: tie, kurie daugiausia rėkia prieš bolševizmą, dažnai būna sovietų agentai. Paprastam stebėtojui atrodo įtartini išvedžiojimai ir neseniai pasidavusio amerikiečiams rusų enkavedisto Chochlovo, kuris buvo atsiustas čia žudyti ir kurį žmona atkalbėjusi nuo tokių veiksmų. Šiuo metu jis reikalauja, kad Jungtinės Tautos gelbėtų Maskvoje gyvenančią jo žmoną.

Moving PERKRAUSTYMAS IŠ ARTI IR TOLI Moving

ILGŲ METŲ PATYRIMAS — PIGUS SAŽINGAS PATARNAVIMAS. NAUJI DIDELI SUNKVEŽIMIAI — PATOBULINTI PERKRAUSTYMUJI IRANKIAI, KAIP PATYS SUNKVEŽIMIAI, TAIP IR JŪSŲ PERKRAUSTOMI BALDAI YRA APDRAUSTI — INŠIURINTI.

J. NAUJOKAITIS 6819 SO. ROCKWELL ST., CHICAGO 29, ILLINOIS. Tel.: WALbrook 5-9209

SHULMISTRAS & Co.
INSURANCE

REAL ESTATE
4004 S. ARCHER AVE.
CHICAGO 52, ILL.
Lafayette 3-6300

Property Management
Mortgage Sales — Loans
Notary Public
Investment Counselors

Member of
ARCHER CURRENCY EXCHANGE
Checks Cashed
Money Order

DO YOU REALIZE WHAT 2-Ovens CAN MEAN TO YOU?

MODEL 408

LIBERATOR
2-OVEN AUTOMATIC PUSHBUTTON RANGE

With two ovens you get greater capacity, of course. But even more important is the greater flexibility and convenience! Bake in one oven while your roast is in the other! Cook a roast — and bake a cake, pie, or rolls — at the same time! More free time for yourself!

PUSHBUTTON COOKING with these NEW DE LUXE FEATURES:

- New Huge-capacity Wide-Opening Master Oven
- New 2-Shelf Full-Height Companion Oven
- New 2-Speed Minute Timer
- New "Focused Heat" Broiler
- Pushbutton Controls with Tel-A-Cook Lights
- Removable, Washable Calrod Oven Units — No Open Coils. All Calrod® Heating Units are fully-enclosed for greater safety, for longer life.
- Automatic Oven Timer
- New Hi-Speed Surface Units, One Extra Hi-Speed Unit

LEO BERMAN HARDWARE AND APPLIANCES

1638 W. 63rd Street

(1 block West of Ashland on 63rd St.)

HEmlock 4-6800

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

Didžiojo Karo metu Rygoje

1910 metais Rygoje pradėjau dirbti laikraščiams. Rinkau skelbimus latvių laikraščiams "Dzimitines Vēstnesis" ir "Rygos Avize". Vėliau gavau pakvietimą tam pačiam darbui ir "Rygos Naujienose". Rinkdama trims laikraščiams skelbimus, gaudavau 20 puošimčių pelno.

1913-1914 m. parašiau 4 knygeles: 60 karo dainų rinkinį, latvių kalbos vadovėlį, monologų knygele ir, žmonėms pageidaujant, sapnininką. 1914 m. bandžiau atidaryti Latvijoje prekybinio tarpininkavimo biurą, bet artėjo karas ir iš valdžios negavau tam reikalui leidimo.

1915 m., kai "Rygos Naujienos" buvo perkeltos į Petrapilį ir skelbimai sustojo, griebiausi siuvimo darbo. Vyras gavo darbą vienoje įstaigoje ir šiaip taip vertėmės. Vėliau pasitaikė proga pirkti iš vieno spaustuvininko rankinę spausdinimo mašiną — bostonką. Ja spausdinome rusų kariams eiluočius laiškėlius ir tuo būdu užsidirbdavome pragyvenimą.

1916-1917 m. vietos lietuviai įkūrė "Rygos Lietuvių Sąjungą". Sąjunga, kurios tikslas buvo rūpintis Lietuvos laisvės reikalais, tuo laiku apėmė apie 5,000 lietuvių. Nario mokestis nebuvo nustatytas, bet už surenkamas aukas buvo leidžiamas laikraštėlis "Naujas žodis". To laikraštėlio išėjo tik 8 numeriai. Vėliau jį užgrobė neatsakingi žmonės ir darbą sužlugdė.

Žinios apie lietuvių sujudimą Tiflise, Voroneže ir kt. pasiekė ir Rygą. "Rygos Lietuvių Są-

junga", kuri jau turėjo ir mano pasiūtą nuosavą vėliavą, 1917 m., gegužės 27 d., sušaukė gaušų lietuvių susirinkimą ir jame nutarė siųsti atstovus į Petrapilį, kur turėjo įvykti Lietuvių Seimas. Atstovais buvo išrinkti šie asmenys: Augustinas Isakas, Antanas Bunis, Jokūbas Mačiulis, Kazys Rimša, Marė Peldžiūtė-Rimšienė ir aš. Bet kadangi tuó metu susirgau, tad man seime dalyvauti neteko.

Netrukus Rygą užėmė vokiečiai ir veikimas nutrūko. Atėjo sunkūs laikai. Trūko pinigų ir maisto. Ligos ir badas pareikalavo daug gyvybių. Tekdavo traukti į mišką grybų ir į bulvienojus bulvyčių rinkti. Mano

vyras išvažiavo į tėviškę maisto parsivežti, bet Kaune jį sulaikė vokiečiai ir pristatė bulvių skusti. Man teko pardavinėti savo paskutinius daiktus ir už juos maitintis. Norint apsigūpinti malkomis, reikėdavo vykti į mišką. Bet ir miške viską saugodavo girininkas, kuris leisdavo tik kareivių paliktų apkasų medinius įrengimus ardyti. Tie apkasai sutraukdavo kartais kelius šimtus žmonių. Stipresni laimėdavo geriausią medžiagą. Kartą man teko tik liekanas susirinkti. Kol jas parvežiau namo, susirgau. Prisiėjo porą savaitių išgulėti šaltame kambaryje ir šildytis tik arbata. Bet mirti man dar nebuvo lemta.

Vėliau kun. Latvis suorganizavo ešalonus į Lietuvą. Išvykau ir aš. Vyras Kostas pažinčių su Rytprusių vokiečių karininkais dėka gavo mokytojo vietą Rumšiškėje. Jo alga buvo tik 50 markių į mėnesį. Su tokiais pajamomis neįmanoma buvo išgyventi. Tad pasirūpinome, kad būtume perkelti į Kauną. Ten pradėjome vėl dirbti spaudoje. Kaune vokiečiai turėjo mažą spaustuvelę, kurioj spausdino savo laikraštį dviem kalbomis. Paskui jie pradėjo leisti vienakalbę "Dabartį". Lietuvai atgavus nepriklausomybę, tas laikraštis pakeitė vardą ir pasivadino "Lietuvos Aidu".

—M. Gr. Pelk (Stiklienė).

**NEW!
SENSATIONAL!**

Sunbeam
CONTROLLED HEAT
Automatic FRYPAN

WATER-SEALED element.

Easy-to-See FRY-GUIDE and HEAT CONTROL DIAL right in the handle.

You simply set the dial and you get CONTROLLED HEAT for perfect cooking and frying results. The easy-to-see Fry-Guide gives you the recommended frying temperature. Completely eliminates guesswork. New square shape makes it ideal for bacon, eggs, pancakes, etc. Water-sealed element makes it possible to immerse the entire pan in water up to the dial for easy washing. Plug into any outlet—use any place you wish. Has bakelite legs.

Glaser's Furniture & Radio Co.

5115-5123 S. Kedzie Ave.
Prospect 6-1790

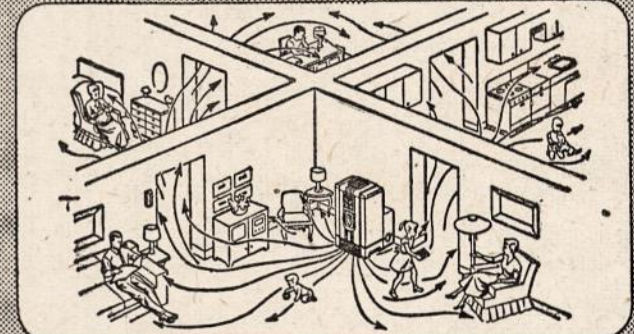
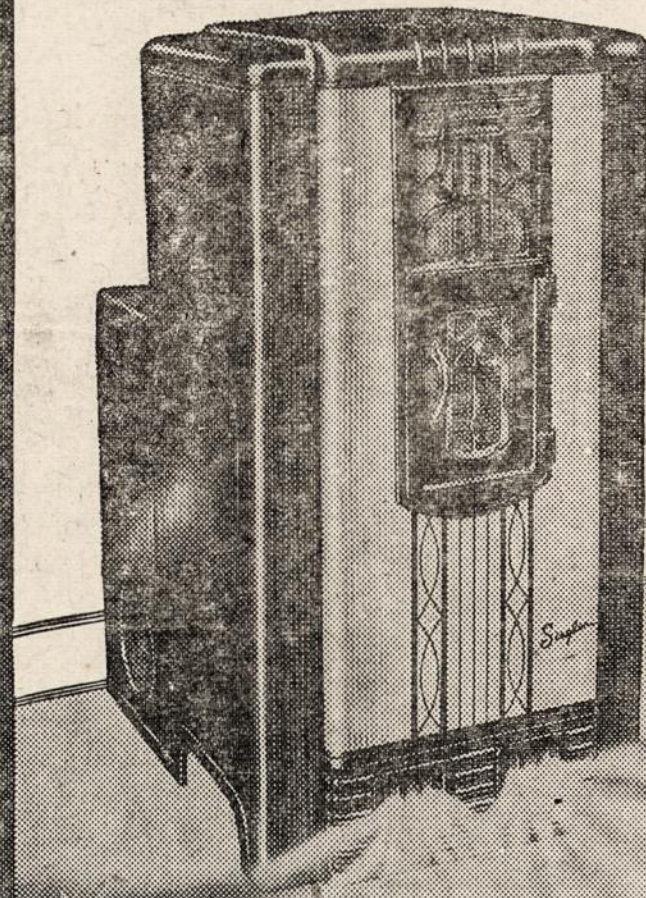
Open Monday and Thursday
Evenings

7 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, MAY 1, 1954

FURNACE HEAT

No costly pipes or registers to install or clean!

Siegler
PATENTED AUTOMATIC
OIL or GAS HEATERS

Tropical Floor Heat

GETS TO THE BOTTOM OF THE COLD FLOOR PROBLEM

This 'Two-in-one Heatmaker' DOES IT!

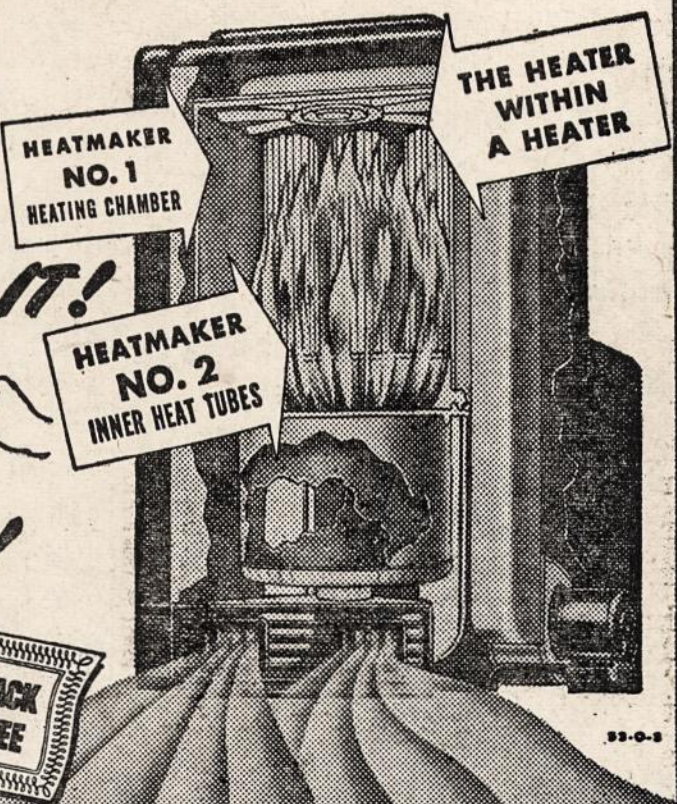
Siegler captures the *Top-o'-the-Flame* heat that's **4 Times Hotter** than *Side-o'-the-Flame* heat, doesn't waste it up the flue as ordinary heaters do. This extra, patented, inner heater is built right into the heart of the hottest fire. It captures the **4 Times Hotter** Heat from the burner flame and pours it out over the floors throughout your home.

This 'Match-Test' PROVES IT!

Your dealer will demonstrate. You'll see and feel how Siegler captures the **4 Times Hotter Top-o'-the-Flame** heat and forces it over your floors throughout your home.

This GUARANTEES IT!

"If your Siegler Oil Heater doesn't deliver more and hotter heat over the floors than ANY comparable size heater on the market today, regardless of make or price, you get your money back!"

SEE YOUR NEAREST DEALER OR WRITE SIEGLER, CENTRALIA, ILL.

A FURNACE JOB OF HEATING FOR THE PRICE OF A HEATER!

SOLTIS HOME APPLIANCES
AND FURNITURE

2647 West 51st St.
HEmlock 4-7095

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

PRISIMENANT SPAUDOS DRAUDIMO LAIKUS

Tokie dalykai kaip lietuvių spaudos draudimas geriausiai prisimenami tų, kurie tokią spaudą turėjo, ją slėpė nuo rusų žandarų ir skaitė. Man pačiam prisimenamos tos dienos, kada jau būvau pramokęs skaityti, bet kai tekdavo ką lietuviškai skaityti, tad taip pat jau dairiausi į šonus, taip sakant, kaip suaugę žmonės tada darydavo saugodamiesi, ar netykoja koks rusų žandaras ar šnipas užklupti juos. Kai pradėjau lankyti pradžios mokyklą Liudvine, tad iš pirmos dienos man buvo įteiktas rusų raidėmis spausdintas vadovėlis, pavadinimas: "Rusiškas mokslas dėl lietuvių". Tai buvo 1897 metais. Nors jau būvau pramokęs namie iš tėvo lietuviškai skaityti, bet šioje Liudvinavo valdinėje mokykloje teko pradėti mokytis rusišką raides, kurių dar nepažinojau. Nors greitai tās rusišką raides pramokau ir ėmiau kaip reikiant skaityti, tačiau galvoj visada turėdavau tėvų įdiegtą mintį, kad rusų valdžia spaudžia lietuvius, neduoda jiems savosios spaudos. Mokytojas Ambraziejus (arba Ambrazevičius — kaip kiti jį vadindavo) buvo patenkintas, kad greitai ir gerai viską išmokstu. Bet kitus mokinius už nemokėjimą bausdavo pančiu. Jei iš tėvų kas apsilankydavo pas šį mokytoją pamokų metu, tad jis su tuo tėvu greitai nueidavo į artimiausią karčiamėlę išsigerti alučio, o visos mokyklos mokinius pavesdavo prižiūrėti kuriam nors vyresniojo skyriaus mokiniui. Ir visi mokiniai bent valandėlę jautėsi gerai, nes žinojo, kad tą laiką negaus pančiu per pečius.

Knygų slėptuvė

Pirmuosius metus man teko eiti į Liudvinavo mokyklą todėl, kad buvo tėvų manoma, jog man patogiau bus vaikščioti į mokyklą nuolat mano diedukui (motinos tėvui) mane palydint ir pasitinkant iš mokyklos. Bet greitai pripratau ir vienas iš šilavoto kaimo į Liudvinavą vaikščioti, o antra vertus, kai jau labiau įgudau skaityti, rūpėjo drauge su tėvu namie (maždaug 2 km nuo Kalvarijos) pasižiūrėti įvairių laikraščių bei knygų, ypač paveiksluotų.

Mano tėvas, ėjęs mokslus Marijampolės gimnazijoje, turėjo namuose nemažą knygdomų, kurioje buvo sudėta įvairių rusiškų bei lenkiškų knygų, o lietuviškos knygos buvo kitur padėtos, kitaip sakant — taip paslėptos, kad niekas kitas jų nerastų. Būtent, viena lietuviškų knygų slėptuvė buvo įtaisyta medinėse lubose, o kita šienoje po langu.

Lankytojai

Kai teko antrais metais lankyti Kalvarijos dviklasę mokyklą, esančią maždaug už 2 kilometrų nuo mano tėviškės, tad

jau būvau daugiau paaugęs ir daugiau, taip sakant, visko patyręs. Pas tėvą gana dažnai apsilankydavo jo buvę anksčiau Marijampolės gimnazijos draugai, kurių tarpe didesnė dalis buvo kunigai, paskui gydytojai, vaistininkai ir šiaip koki nors aukštesni valstybinių įstaigų tarnautojai. Tam tikra dalis jų buvo draudžiamųjų lietuviškų knygų mėgėjai. Ir jei tik iš tokių knygų mėgėjų kas apsilankydavo pas tėvą, tad ir šiandien dar mano atmintyje yra pasilikę jų pokalbių svarbiausios temos. Būtent, jie ne tik kaltino rusų valdžią už lietuvių spaudos lotyniškoms raidėms draudimą, bet taip pat už netinkamą visuomeninių dalykų tvarkymą ir t. t. Kai tokie svečiai kartais pasižiūrėdavo į mano tėvo knygdomas, tad visada pareikšdavo savo apmaudą, sakydami: "Kitaip ir daug gražiau atrodytų ši knygdoma, jei nebūtų uždrausta lietuvių spauda ir joje laisvai galėtų būti sudėtos taip pat lietuviškos knygos". Jei svečių tarpe būdavo ne visai aiškus žmogus, tada apie lietuvišką knygą niekas nekalbėdavo, bet kalbėdavo apie kitus dalykus, pav. kai Jungtinės Amerikos Valstybės vedė karą su Ispanija, tad visiems buvo įdomu žinoti, kaip tas karas eina, kaip amerikiečiai muša ispanus ir t. t.

Patikimiausi tėvo draugai

Kaip atrodo man, patikimiausi mano tėvo draugai buvo šie kunigai: Adomas Grinevičius (miręs A. Panemunėje 1933 m. gruodžio 20 d.) ir Šmulskštys (kurio vardo nebeatsimenu, rodo, buvo Juozas), kuris po 1918 m. buvo Bartininkų klebonas. Vieną kartą kun. Šmulskštys buvo rusų žandarų sučiuptas ir ištremtas į Odesą. Kun. A. Grinevičius ne tik platinė lietuvišką knygą, bet buvo "Varpo", "Ūkininko" ir kitų laikraščių bendradarbis. Nors jis iš jaunų dienų buvo susirgęs džiova, bet paskui pasitaisė ir stropiai laikydamasis gydytojų nurodytos dietos ir kitų sanitarijų sąlygų sveikai išgyveno ligi sulaukė 88 metų amžiaus. Kai keliais mėnesiais prieš jo mirtį būvau apsilankęs pas jį Aukštojoj Panemunėj, tad jis man pasakė, kad visi tiek jaunesnieji, tiek senesnieji draugai pabaigė savo gyvenimą šioje žemėje jau gana seniai, nors ir buvo už jį žymiai sveikesni, ir jis dabar jaučiasi esąs likęs vienai vienas.

Tikybos pamokos

Kalvarijos miesto dviklasėje mokykloje jaučiausi daug smagiai gal dėl to, kad tekdavo tiesiog iš savo tėviškės į tą mokyklą vaikščioti. Šioj mokykloj buvo trys mokytojai: vienas mokė tik pirmąjį skyrių, kitas —

antrąjį ir trečiąjį skyrių, o trečias — ketvirtąjį ir penktąjį skyrių. Viskas buvo dėstoma rusų kalba, bet kas savaitę po vieną pamoką būdavo lenkų ir vokiečių kalbos tiems, kurie to pageidavo. Jei nebūtų buvus tada draudžiama lietuvių spauda, tad, žinoma, anot tuomet buvusio mokyklos vedėjo Albavičiaus tvirtinimo, ir lietuvių kalbos pamokos būtų buvusios. Lietuviškai buvo dėstoma tik tikyba — vieną kartą per savaitę. Tikybos pamokų atėdavo dėstyti Kalvarijos parapijos kunigai. Tokiais dėstytojais, kiek pameinu, buvo šie kunigai: Grinevičius, Jankauskas, Šmulskštys, Valaitis, Naujokaitis. Kadangi lietuvių spauda tada buvo uždrausta, tad ir jokių tikybos vadovėlių mokiniai neturėdavo, tuo tarpu kai lenkų vaikams tokie vadovėliai būdavo. Turiu pasakyti, kad tada tie kunigai, bedėstydami lietuviškai mums tikyba savo aiškinimuose, nors ir atsargiai, įdiegdavo mokiniams dar tokią mintį, kad jie ne tik turi melstis lietuviškai, bet ir būti dar tokiais lietuviais, kurie visur mokėtų kovoti už lietuvių. Mat, patys tikybos dėstytojai, vieni mažiau kiti daugiau, buvo draudžiamųjų lietuviškų knygų mėgėjai ar platinotojai.

Drovėdavosi kalbėti

"pagoniška" kalba

Vis dėlto reikia pasakyti, kad tais laikais nevisi mūsų kunigai stengdavosi palaikyti lietuvių. Atvirkščiai — tam tikra jų dalis palaikydavo lenkybę. Atsimenu ir šiandien, kad per kokias nors vaišes pas mano tėvus būdavo ir tokių kunigų lietuvių, kurie tarp savęs kalbėdavosi lenkiškai, nes negarbė buvo kalbėti senąja "pagoniška" kalba. Tą pat kartais darydavo ir kai kurie žymesni lietuviai ūkininkai, kurie šventadieniais išėję iš bažnyčios po pamaldų pasivaikščioti ar pasikalbėti su savo draugais bei pažįstamais kalbėdavosi lenkiškai, nes, anot jų, labiau apsišvietusiems žmonėms negražu kalbėtis lietuviškai. Bet tokiais atvejais, kada tokie žmonės pajusdavo, jog jų niekas negirdi, tad jie kalbėdavosi jau lietuviškai, nes iš mažens buvo įpratę laisviau kalbėti savo gimtąja kalba. Visai sulenkėję lietuviai stengdavosi kiekviename žingsnyje garbinti tuos, kurie tik lenkiškai kalba.

Vienas sulenkėjęs lietuvis, ėjęs tam tikro valdininko pareigas Kalvarijoje, bendradarbia-

vo Suvalkų lenkiškame savaitraštyje. Ir vieną kartą jis buvo parašęs straipsnį apie lietuvių kalbos beprasidedantį žlugimą dėl tos priežasties, kad lietuvių kalba esanti jau pasenusi ir neturinti reikiamų žodžių įvairiems kultūriniais dalykais išreikšti, tad, girdi, tie lietuviai gerai darą, kurie kultūredami prisiima svetimą kalbą, kuri geriausiai jiems esanti tinkama lenkų kalba.

Kaip jums ne gėda kalbėti lietuviškai...

Kalvarijos dviklasėje mokykloje lietuvių vaikai, kurie sudarydavo daugumą, pamokų pertraukomis tarp savęs kalbėdavosi lietuviškai. Toks lietuvių kalbos vartojimas ne visiems patikdavo. Šios mokyklos vedėjas, ketvirtojo ir penktojo skyriaus mokytojas, nors buvo laikomas lenku, bet jis buvo visiškai neutralus girdimai lietuvių kalbai, o kartais net visai palankus. Bet štai vieną kartą pirmojo skyriaus mokytojas Nevimskis (ar Nevinskis), pats būdamas lietuvis, man ir kitiems mano draugams, kada aš jau būvau aukštesniame skyriuje, piktai sudrožė sakydamas rusiškai: "Kak vam ne stydno govorit po litovski!" (Kaip jums ne gėda kalbėti lietuviškai).

O mes paskui savo tarpe apie tą mokytoją maždaug taip išsireiškėme: "O tai tau ir mokytojas, pats būdamas lietuvis jau nebekečia lietuvių!". O kai tas pats mokytojas girdėdavo kitus vaikus lenkiškai kalbant, tad ir pats pajauokaudavo lenkiškai, visiškai nesipriešindamas lenkų kalbos vartojimui.

Gydytojas Zmitravičius

Šioje Kalvarijos mokykloje aukštesniųjų skyrių mokiniams dar dėstydavo higieną gydytojas Zmitravičius, kuris nors buvo lenkas, bet žmogus buvo teisingai suprantas lietuvių padėti ir labai palankiai traktuodavo tuos, kurie kovojo dėl lietuvių spaudos atgavimo. Jis buvo taip pat mano tėvo geras draugas ir dažnai abudu kur nors susiedavo. Nors šis gydytojas buvo labai atsargus, bet, reikalui esant, padėdavo pergabenti draudžiamą lietuvių spaudą.

Ne vieną kartą vienas lietuvis paštininkas, kuris arkliais veždavo paštą iš Vilkaviškio geležinkelio stoties per Marijampolę į Kalvariją, atgabėdavo slapta vieną kitą pundelį draudžiamųjų lietuviškų knygų pas gydy-

(Tęsinys 9-tam psl.)

PASIMATYKITE SU STANLEY LITVINU

APIE JŪSŲ INSULIACIJOS PROBLEMAS
DABAR YRĀ LAIKAS ĮRENGTI SAVO NAMĄ ŽIEMAI

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materialų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET Tel. VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

(Tęsinys iš 8-to pusl.)

toją Zmitravičių, gyvenusį tada netoli pašto. Tas paštininkas tai buvo Dundzila (Adomo Dundzilos, mirusio Chicagoje 1951 m. gruodžio 20 d., tėvas).

Simuliantas

Tais laikais Kalvarijos dviklasės mokyklos mokiniai galėdavo nemokamai patikrinti savo akis, o taip pat ir savo sveikatą pas tą gydytoją Zmitravičių. Man pačiam tekdavo dažniausiai tą sveikatą tikrinti, žinoma, tam tikromis dienomis, grįžtant iš mokyklos namo. Taigi daug kas mane laikė tikru paliegėliu arba ligoniu. Bet mano ligos diagnozė buvo savotiška, būtent: oficialiai tam tikrose knygose gydytojas buvo įrašęs mane turint mažakraujystę, bet tatau buvo "melas", ir kai į jo kabinetą įžengdavau, tad jis tuojau juokaudamas įdėdavo į mano mokyklinę kuprinę šalia mokyklinių vadovėlių bei sąsiuvinių keilolika draudžiamų lietuviškų knygų, kurias parnešdavau namo ir atiduodavau tėvui, kuris jas gražiai paslėpdavo. Aš, žinoma, tokius veiksmus laikiau didžiausioje paslėptyje ir jokiam savo draugui nesakydavau, kad nešdavau kuprinėje lietuviškas knygas, bet tik pasakodavau, kad jaučiuosi kiek nesveikas, kad dažnai man galvą skauda ir apetito neturiu, ir tokiems mano pasakojimams visi patikėdavo. Taigi ne visada su teisybe galima prasiskinti geras kelias.

Originalus būdas knygoms paslėpti

Vieną kartą atsilankęs pas gydytoją Zmitravičių gavau iš jo laiškėlį savo tėvui. O kai parėjau namo, tad paaiškėjo, kad tame laiškelyje buvo paprašyta mano motina būtinai ateiti pas jį tos pat dienos vakarą, nes jis įduosiąs daugiau lietuviškų knygų parnešti, kurių tėvas jau nekantriai laukė. Iš pradžių tėvui dar nebuvo aišku, kodėl ne jam pačiam tos knygos norima duoti parsinešti. Tai visa greitai tą patį vakarą paaiškėjo. Kai mano motina vakare pas tą gydytoją nuėjo, tad jis nemažą knygų glėbį pritvirtino iš priesakio žemiau krūtinės, kad atrodytų taip, kaip nėsčia moteris. Jei kas ir matė išeinant iš gydytojo tokią moterį, savaiame buvo aišku, kad tokios padėties moteris visada yra dažnesnė gydytojo lankytoja. Toks sumanymas buvo ne blogas.

Tėvo ūkis

Nors mano tėvas palaikydavo ryšius su tais asmenimis, kurie kovojo dėl spaudos atgavimo arba buvo, kaip paprastai sakoma, knygnešiai, bet visada būdavo labai atsargus, kad nepatektų į žandarų pinkles. Antra vertus, jo padėtis kaip didžiažemio ūkininko buvo tokiais atvejais patogesnė negu kitų vidutinių ar mažžemių ūkininkų. Tėvo ūkis susidėjo iš 300 margų (maždaug 414 akru) žemės, bet buvo nemaža pelkių ir krū-

mynų (apie 80 margų), kur buvo gana daug medžioklinių paukščių bei žvėrelių (kurapų, ančių, zuikių ir t. t.). Kadangi ūkis buvo netoli Kalvarijos miesto, tad iš to miesto atvykdavo medžioti aukštesnieji rusų valdžios valdininkai arba jų kariuomenės atstovai (apskrieties viršininkas, policijos vadas, įvairūs pulkininkai ir t. t.). Pagal tų laikų paprotį tokie medžiotojai turėdavo gauti leidimą iš savininko, taigi jie tokiais reikalais patys atvykdavo pas tėvą į namus. O kai atvykdavo, tad kartais tokia proga ne tik pasiūnekėdavo, bet ir vieną kitą čerkutę išgerdavo. Tokie svečiai, pamatę knygų lentyną kambaryje, kur daugiausia buvo rusiškų knygų, kartais paprašydavo jiems patinkamą knygą paskolinti pasiskaityti. Žinoma, tatau jie gaudavo. Bet su tokiais svečiais buvo baisu ką nors kalbėti apie lietuvių spaudos draudimą. Tačiau kai tokios rūšies aukštesnieji valdžios pareigūnai lankydavosi bei viešėdavo, tad tam tikriems rusų valdžios agentams neateidavo į galvą mintis, kad mano tėvas galėtų būti koks nors caro valdžios priešas. Kai man pačiam, dar jaunam moksleiviui, tekdavo pavaikščioti Kalvarijos miesto gatvėmis, ir susitikti praeinant kurį nors policininką, žandarą ir t. t., tad jie visada mane mandagiai pasveikindavo, nes žinojo, kad jų viršininkai lankosi mūsų namuose.

Knygų užkasimas

Prieš 1900 metus pas mano tėvą buvo apsilankęs, didžios baimės apimtas, kun. A. Grinevičius, kuris įspėjo, kad draudžiamos lietuviškos knygos būtų geriau paslėptos, nes jis girdėjęs, kad kažkas skundęs mano tėvą už lietuviškų knygų laikymą. Ypač nurodė, kad antroji slėptuvė, kuri buvo įtaisyta sienoje po langu, būtų panaikinta, o slėptuvė, kuri buvo lubose, galinti pasilikti. Taigi tą patį va-

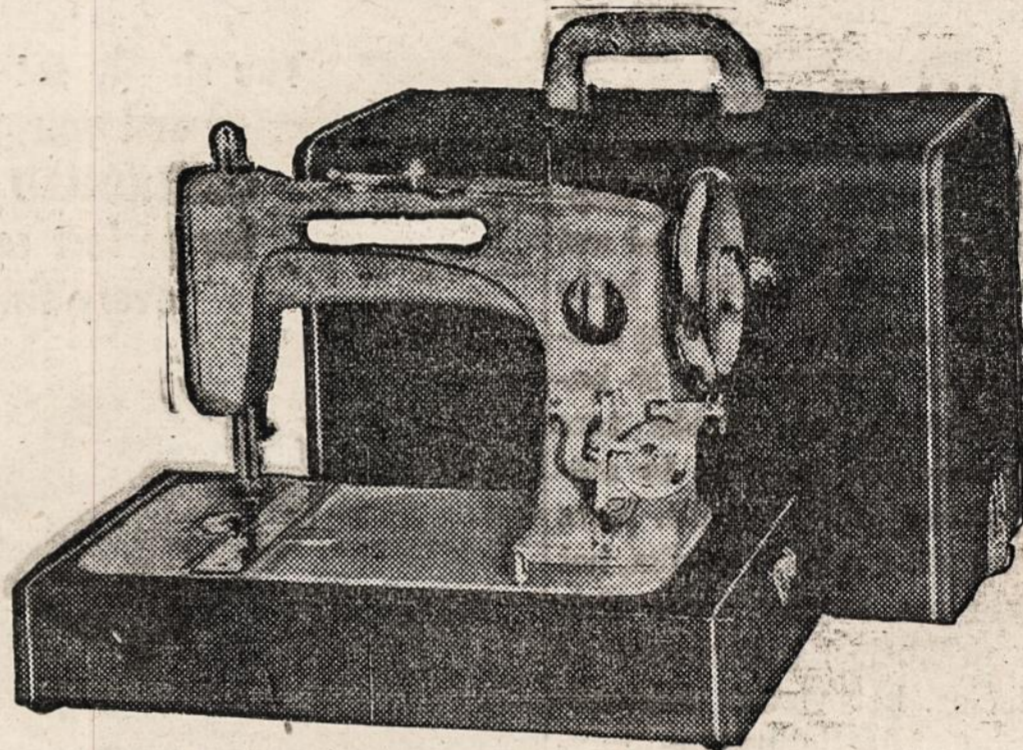
(Tęsinys 10 psl.)

LIETUVIŠKA APDRAUDŲ AGENTŪRA

• Visų rūšių apdraudus asmenims ir biznio įstaigoms. • Finansavimas. Draudžiu ir perdraudžiu visose draudimo bendrovėse.
JONAS KIRVAITIS, Gen. apdraudų brokeris ir savininkas
INTERSTATE INSURANCE AGENCY
5900 So. Ashland Ave., Chicago 36 Ill. Tel.: WA 5-5671—Rez. HE 4-4033
Darbo val.: kasdien 9:30—4:30; be to, pirm. ir ketv. 6:00—9:00 vakarais.

Free- Westinghouse ECONOMY PORTABLE

Now you can sew where and when you please with this new, easy to own Free-Westinghouse electric portable.

52 F—Pa NH

MODEL 52F-1216

\$59.95

Beautifully styled, three-quarter size portable in soothing gray mat finish. Durable blue leatherette case with attractive white trim. Available with 52F Economy sewing head. Shipping weight 33 lbs.

WITH THESE FEATURES: Universal motor, all speed rheostat, small hand wheel, stitch regulator, attachments, thread tension control.

GUARANTEED ELECTRIC APPLIANCE and FURNITURE CO.

2876 West Cermak Rd.

BIshop 7-3333

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

MUTUAL FEDERAL SAVINGS

Rekordas...

- ★ Įsteigta Chicagoje 1905 metais.
- ★ Nuo 1905 metų ši bendrovė pergyveno karus, ekonomines depresijas, panikas ir krizes ir savo taupytojams išmokėjo kiekvietą sutaupytą dolerį
- ★ Aukštus dividendus išmokėjo visada be perstojo
- ★ Partrauksim jūsų pinigus iš kitur, jei atnešite savo banko knygutę.

Nelaukit—Pradėkit Taupyti Šiandien!

Įstaigos valandos: Kasdien nuo 9-tos ryto iki 5 val. po pietų, Ketvirtadieniai nuo 9-tos valandos ryto iki 8 val. vakaro, Trečiadieniai visai neatidaro.

AND LOAN ASSOCIATION

2202 W. Cermak Rd. • Chicago 8, Ill.
JOHN J. KAZANAUSKAS, Pres. • Tel. VI rginia 7-7747

(Atkelta iš 9 pusl.)

karą slėptuvė sienoje buvo panaikinta, tos knygos buvo sudėtos į turimą storos skardos dėžę, kuri buvo paskui dar apvyniota audeklu ir išsmaluota ir užkasta sode sausesnėj vietoj. Ta pačia proga kun. A. Grinevičius painformavo, jog rengiamoje Paryžiuje pasaulinėje parodoje (1900 m.) ruošiamas lietuviškas paviljonas, kuris galėsias patarnauti lietuvių vardui išgarsinti ir parodyti pasauliui kaip neteisingai Rusijos valdžia smaugianti Lietuvą, uždraudusi jai spaudą.

Kai maždaug po penkių metų buvo leista spauda, tai mes tą savo antrąją knygų slėptuvę, užkastą sode, negalėjome atrasti. Tik po kiek laiko atvykus kun. A. Grinevičiui, kuris geriau prisiminė užkasimo vietą, tą slėptuvę suradom. Pasirodė, kad ant tos vietos buvo padėtas bičių avilys. O norėdami tą bičių avilį pastatyti į šoną, nors ir būvome užsėdėję ant veido tam tikrus sietelius, buvome to avilio supykusių bičių sugelti. Nors atrastoji dėžė atrodė sveika, bet viduryje tos knygos buvo šiek tiek sudrėkusios, pageltusios ar parudusios, bet vistiek džiaugėmės, kad jau lietuviškas knygas nebereikės daugiau slėpti.

Žinia apie spaudos draudimo panaikinimą

Kai sužinojome, jog lietuvių spaudai draudimas jau yra panaikintas. Jautėmės nepaprastai nudžiugę. Tą pirmą žinią sužinojome iš rusiško laikraščio, kurį prenumeravome. Džiaugdamiesi tą linksmą žinią perdavėme tiems, kurie apie tai dar nieko nežinojo. Ir kai netrukus daugelis sužinojo, jog jau pačioje Lietuvoje bus leidžiama laikraščiai ir knygos, tad tuojau daugelyje žmonių buvo matomas vidinis pasikeitimas, būtent: kurie anksčiau gėdinosi kalbėti lietuviškai, dabar jau ėmė stengtis kalbėti tik lietuviškai. Taigi lenkinimo banga, stipriai pasireiškusį spaudos draudimo laikotarpiu, ėmė iš karto silpnėti ir nykti.

Kai mūsų namų knyg dėtėje buvo išdėstytos lietuviškos knygos, tad mano motina sumanė lietuviškų knygų draudimo panaikinimo proga suruošti atitinkamas vaišes, į kurias buvo sukviesti giminaičiai, draugai bei pažįstami. Ir kada sukviestieji svečiai buvo susėdę prie ilgo gražiai parengto stalo, motina norėjo kažką tarti, bet tuojau pridėjo prie akių skepetaitę sakydama, kad nepaprasto džiaugsmo ašaros nesulaikomos rieda iš akių ir neleidžia jai ištarti kilnių žodžių. Ir visi kiti dalyviai pajuto savo širdyse tą patį džiaugsmą, šlakstomą tomis pačiomis džiaugsmo ašaromis. Ir tik praėjus keliolikai minučių galėjo visi pasidalyti netolimos praeities įvairiais nuotykiams bei įspūdziais ir savo tą džiaugsmą išreikšti gražiomis lietuviškomis dainelėmis.

10 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, MAY 1, 1954

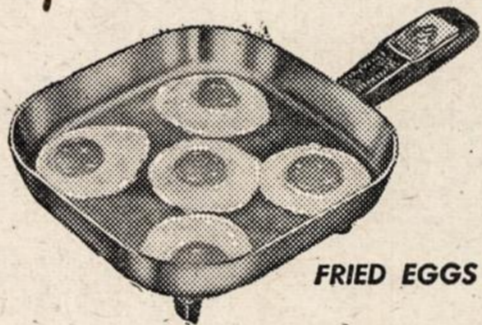
UNITED PRESS-NAUJIENŲ Radiophoto

Sausros paliestų valstybių gubernatoriai atvyko į Baltuosius Rūmus pasitarti su prez. Eisenhower. Iš kairės į dešinę: gub. Edwin Machem (New Mexico), gub. Dan Thornton (Colorado), prezidentas Eisenhower, gub. Johnston Murray (Oklahoma), ir gub. Allan Shivers (Texas).

You simply set the dial and you get **CONTROLLED HEAT** for perfect cooking every time

BACON

FRIED EGGS

HAMBURGERS

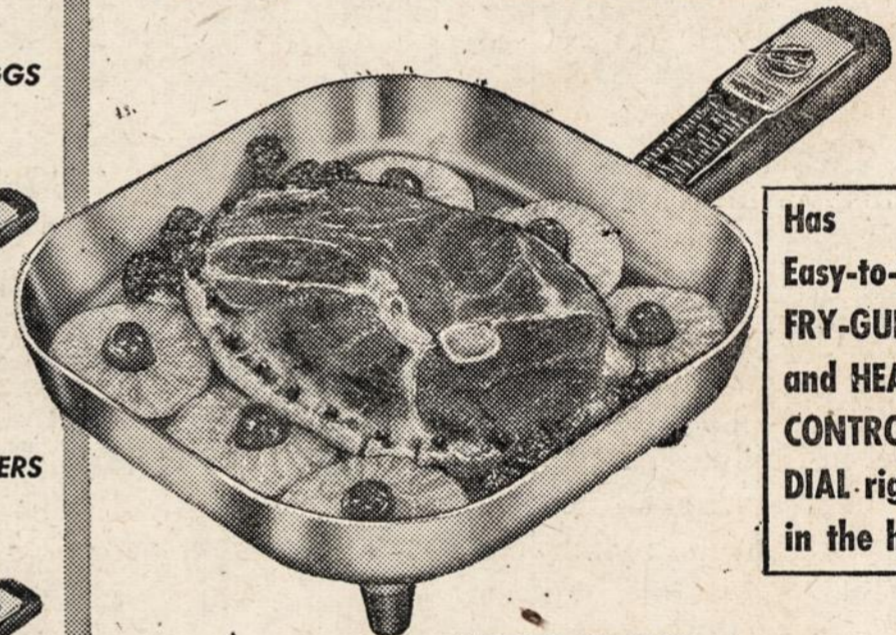
CHICKEN

PANCAKES

**MORE Convenient ...
MORE useful ...
MORE delicious foods
every-time-automatically**

Sunbeam
CONTROLLED HEAT
Automatic **FRYPAN**

Has **Easy-to-See FRY-GUIDE** and **HEAT CONTROL DIAL** right in the handle.

WATER-SEALED element for easy washing.

No cooking failures because you get the CORRECT HEAT — every time

Now the most convenient—most useful appliance ever invented. With the Sunbeam Automatic Frypan you can fry and cook at the correct, *automatically* controlled heat every time. It gives you perfect cooking and frying results without constant watching and guesswork. The shortening is always at just the right temperature, resulting in less grease absorption into the food. Chicken, pork chops, etc., are tastier, more flavorful with their natural juices sealed in. The Sunbeam's new square design lets you cook more in the same area than you can in a round pan. Plug into any outlet—use any place you wish. Has bakelite legs.

SOLTIS HOME APPLIANCES AND FURNITURE

2647 West 51st Street
Tel. HEmlock 4-7095

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

Dirbtini Dantys

Laisvi ar nepritaikyti?
DANTŲ PLOKŠTELĖS pataisomos ir stipriai įstatomos. Sužaloti dantys pataisomi, o nuotrupos išlyginamos.
— 1 valandos darbas —

State Dental Plate Laboratory

1635 W. 47th St. YArds 7-4499
639½ W. 63rd St. WE 6-2608
944 W. 63rd. WAlbrook 5-2558

Dirbtini Dantys

Laisvi ar nepritaikyti?

— 1 valandos darbas —

Cleveland Dental Plate Laboratory

2326 So. Cicero Ave. OL 2-7263
456 W. North Ave. MI 2-6221
404 E. 47th Street. AT 5-6880
160 Milwaukee Ave. HU 9-3242

Dirbtini Dantys

Laisvi ar nepritaikyti?
DANTŲ PLOKŠTELĖS pataisomos ir stipriai įstatomos. Sužaloti dantys pataisomi, o nuotrupos išlyginamos.
— valandos darbas —

A-1 Dental Plate Laboratory

22 W. Madison, Room 223, DE 2-6804
1587 W. Ogden Ave. MO 6-3733
1425 Wilson Ave. LO 1-9280
2003 W. Lawrence SU 4-8708

KALBOS DALYKAI

REDAGUOJA
DR. P. JONIKAS

Žemaitijos kaimiečių žodžiai

(Tęsinys iš 1954.IV.10 "Literatūros")

badmiravimas, nedavimas kūnui ganėtinai maisto: *Badmiravimas* tai mirties kvieslys.

Badmirauti, *badmirauja*, neduoti kūnui ganėtinai maisto, neprisivalgyti kiek reikiant: Visą amželį tenka *badmirauti*; *badmirauja*, kad po mirties būtų sotus.

bagamāzas, smulkių prekių kilnojama parduotuvėlė, karabelija: *Bagamaze* škaplierius ir medauninkų pirkau.

bagamāz(i)ninkas, kas verčiasi bagamazu: Tie patys *bagamazininkai* į visus atlaidus ir muges danginasi.

bagnā, *bagnōs* (vs. km.), klampynė, vandens ir purvo latakai keliuose: Pašalui tirpstant, mūsų keliuose *bagnā* prie *bagnōs*.

bagnūnas, vieta, kurioj daug bagpų: Ten toks *bagnūnas*, kad nė pervaziuoti negalima.

bagnōtas, *bagnōta*, bāgnomis patvinusi vieta ar kelias: Geriau nevažiuok — kelias *bagnotas*; neik, ten *bagnota* — nagines prisemsi.

bakavōja, gyvenamosios trobos prastasis kambarys: Eikit į *bakavōją* šnerkšti — čia svečių ateis.

bakšē = bakavoja.

balagānas, nevykusiai, laikinai sukaltas pastatas: Maža nauda iš tokio *balaganō*.

balamūtas, *balamūtē*, padykėlis: Kažkoks *balamūtas* langą iškūlė.

balamūto šmōtas, didelis *balamūtas*, beveik latras: Liaukis tu, *balamūto šmōtas*, o šonus su beržine išmargūrysiu.

balamūtyti, *balamūtijā*, išdykauti, maitotis: *Balamūtyti* išminties nereikia; vos į pusvaikį paugėjo, o jau su mergėmis *balamūtijā*.

bēdā, dviejų tekinių brikutė: Kinkyk bėrį į *bēdā* — važiuoju į miestelį.

babaūžis, vaikams pabauginti baidas; nuskuręs, nevalus asmuo: Neverk, *babaūžis* pagaus; apivalyk — atrodo kaip *babaūžis*.

baliējus, indas baltiniams plauti: Sumerk drabužius į *baliējū*.

benāgis, *benāgē*, kas nenagingas, patišęs; kas be nagų: Tai jau *benāgis*, kad nė dalgio tinti nemoka; mokinkis iš mažens, kad neužaugtum *benāgē*; kur matei *benāgį* vana-gā?

besaikiai, *besaikiskai*, kalbėti ar veikti be saiko: Šneki *besaikiai*; *besaikiskai* turtą eikvoja.

besaikis, *besaikė*, kas neturi saiko kalboje ar veiksmuose: Iš *besaikio* aiškios nuomonės neišgirso; *besaikė*, kam taip prasūdei viralą?

besaikiskūmas, nuosaikos neturėjimas: Jei ne tas jo *besaikiskūmas*, vaitu būtum išrinkę.

belanġė, kalėjimas: Sučmė

ir uždare į *belange*.

bētaros, bėdų aptarimas, ieškojimas paguodos: *Bētaros* mažai tepadės — pastangų reikia; gana *bētarū* — pradėkim ieškoti išeities.

bētarotis, *bētarojasi*, aptarti bėdas, ieškoti paguodos: Kad jis ir sumano *bētarotis*! *bētarojasi*, kaip elgeta.

biesas, mažo rango, bet pašlankus velniukas: *Biesas* žino ir nežino, mato ir nemato, padeda, apgaudinėja, pykdo, akmenis dirvoje paslepia, kad artojas žambio noragus nulažtų, paklaidina ir paklydusiam kelią parodo; *biesėlis* į ausį įlindęs saldžius žodelius kugžda, laimę ir turtus prižada, meilę akstina, gundo.

bindōkas, taštyvas, rąstams ar spalams tašyti: Kur negali prieiti su kirviu, tašyk su *bindoku*.

bizas, plaukų pynė: Supink plaukus į *bizā*, kad vėjas nedraikytų.

bizdēnti, *bizdēna*, tingiai ir mažais žingsniais bėgti: Taip *bizdendamas*, netoli *tenubizdens*; arkliai maža ristele *bizdēna*.

bizdinėti, bėginėti be reikalo: Gana *bizdinėti*, eikit prie darbo.

blazgātyti, *blazgātija*, piktažodžiauti, keikti: *Blazgatyti* negražų; *blazgātija* lyg papaikeš.

Bloviēščius, katalikų bažnytinė šventė, Marijos pasveikinimas: Tavo, vaikeli, gimimo diena — *Bloviēščius*.

bluñkantis, *bluñkanti*, netenkąs spalvos: Šie dažai *bluñkantys*; žalioji dažų spalva *bluñkanti*.

bluñka, *bluñks*, netenka spalvos: Žiūrėk, kaip sienos *bluñka*; tol *bluñks*, kol *nubluñks*.

bobnyčią, bažnyčios priemonė: Pilna *bobnyčia* ubagų ir ubagų.

boginimas, greitas ko nešimas (kitur: sunkus ko nešimas): Apsiėmęs *boginimą*, negaišuok; skubiñk, kad nesugestų *beboginamas*.

boginti, greitai nešti (kitur: sunkiai nešti): Jau baigta — reikia *boginti*.

brikā, lengvas patogus vežimas: Šiandie važiuosim į turgų su *brika*.

brōka, nenusisekęs padaryti daiktas, "fėlė" (trūkumas): Nors su *brōka*, bet pigus.

brōkyti, *brōkija*, neimti ko, kaip negerai padaryto; atsakyti nepatinkamo valgio: Gali *brōkyti*, bet už pasiuvimą turėsi užmokėti; alkanas nė juodos duonos *nebrōkija*.

brōkorius, kas brokija, ne viskuo pasitenkina; darbo prižiūrėtojas, inspektorius: Nebūk *brokorius* — nieko geresnio neturiu.

brukāvimas, balandžių savitarpinė šnektas "brukū": Tas

balandžio *brukavimas*, kaip matulės dejavimas.

brukūoti, *brukūoja*, balandiskai šnekasi: *Brukuoti* karveliai brukuoja, bet mano laimužės *neišbrukuos*.

būbelis, *būbeliai*, mažas ūkininkas: *Būbelis būbeliui* nelygu, bet visi *būbeliai* vargelį vargsta.

bumbōlas, *bumbolėlis*, guzas, guzelis, pusiau apvalus iškilimas: Bitei įgylus, *bumbolas* kai obūlys išsoko.

burkštinas, gintaras: *Burkštino* karolius gavau; pasmilkyk trobą *burkštinu* — greit kalėdninkai atvažiuos.

būvaūnas, *būvaunā*, svetingas, visuomeniskai veiklus: Tavo žmona *būvauna*: sueigo-se ir pobūviuose ji pirmoji.

beuodėgis, turėjęs uodegą, bet jos netekęs: Šuo *beuodegis*.

— J. Smotelis
(B. d.)

VADOVAS Į SVEIKATĄ

Geresniam sveikatos išlaikymui nauja knyga
BUKITE SVEIKI

kurią parašė ir išleido Dr. Steponas Biežis, SLA Daktaras Kvotėjas. Šioje knygoje aprašoma suprantama lietuvių kalba svarbieji sveikatos išlaikymo dėsniai: KAIP BŪTI SVEIKU IR ILGAI GYVENTI.

Ši svarbi knyga privalo rasti kiekvienoje lietuvių šeimoje. Kaina tik 2 doleriai su prisiuntimu. Tuoju užsisakykite.

Užsakymus siųskite knygos autoriui:

DR. S. BIEŽIS

3241 West 66th Place Chicago 29, Ill.
Telefonas: REpublic 7-7868

Be the FIRST to GIVE
the NEW sensational

Sunbeam
CONTROLLED HEAT
Automatic FRYPAN

Everything You
Cook Will be More
Delicious because
You Get the
CORRECT
HEAT
every time

Easy-to-See
FRY-GUIDE and
HEAT CONTROL DIAL
right in the handle.

WATER-SEALED element for easy washing.

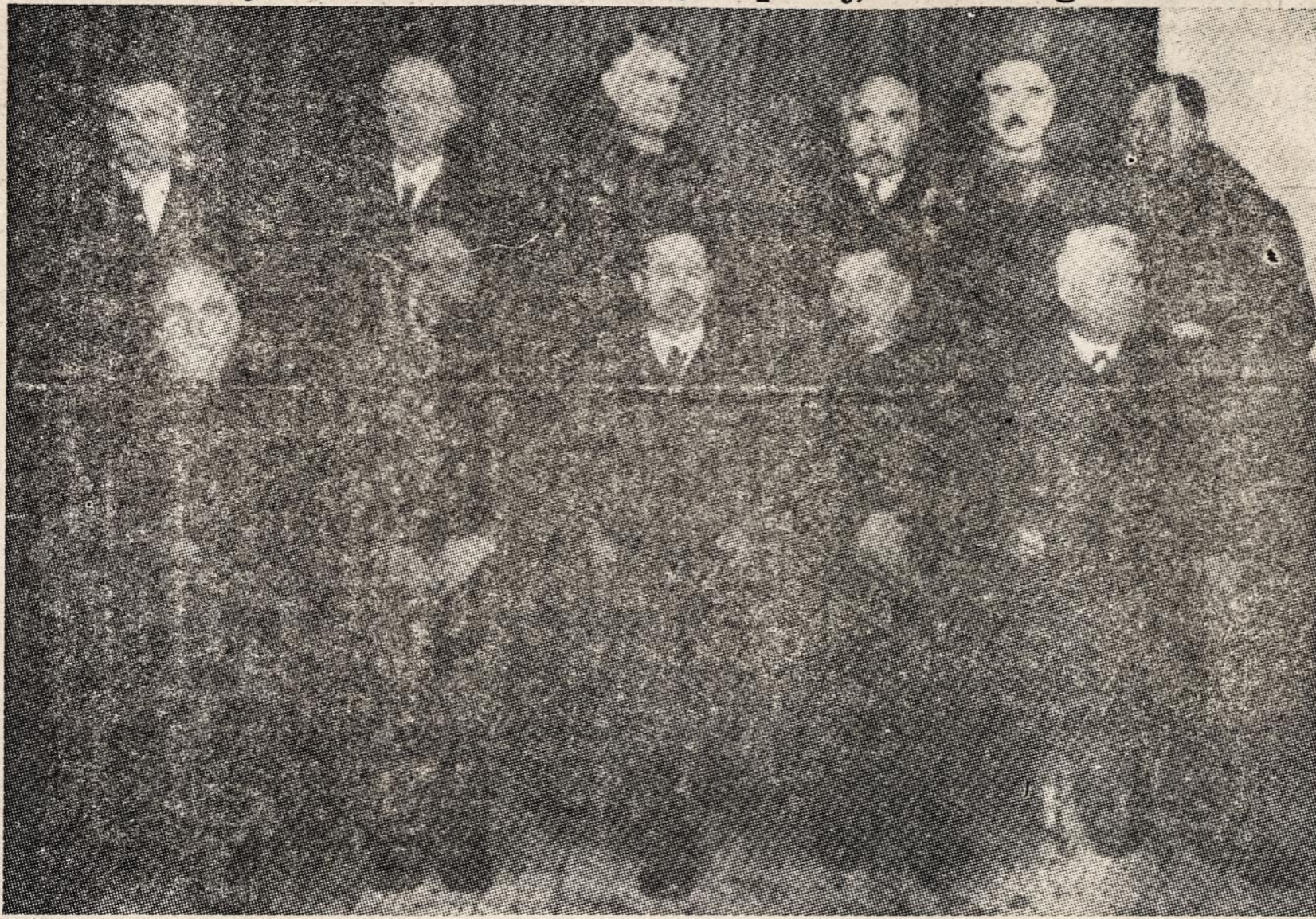
Simply set the dial and you get CONTROLLED HEAT for cooking and frying your favorite foods without guesswork. Shortening is always at just the right temperature, resulting in less grease absorption. Bacon, eggs, pancakes, etc., are more delicious because their natural, flavorful juices are sealed in. New square shape. Plug into any outlet—use any place you wish. Has bakelite legs.

GUARANTEED ELECTRIC APPLIANCE
AND FURINTURE CO.

2876 West Cermak Rd. B!shop 7-3333

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

“Sietyniečių” susirinkimas Marijampolėje, 1927 m. gruodžio 4 d.

Paveiksle iš kairės dešinėn stovi: 1) Juozas Akelaitis; 2) Daktaras Juozas Bagdonas (Kaune profesoriavo); 3) Daktaras Kazys Grinius; 4) Sergiejus Matulaitis; 5) Kostas Stiklius; 6) Juozas Bulvičius. Iš kairės dešinėn sėdi: 7) Feliksas Vitkauskas; 8) Andrius Matulaitis; 9) Vincas Šlekys; 10) Vincas Bielskus; 11) Sergiejus Česna.

Sietyniečiai, maskoliams Lietuvą valdant ir lietuvius rusinant, 1892 m. Suvalkijoje įkūrė slaptą draugiją — “Sietyną.” Tos draugijos tikslas buvo: a) įdiegti kaimo žmonėms norą skaityti spausdintą žodį; b) gabenti iš užsienio ir plintinti visokias lietuviškas knygas ir laikraščius; c) kaimuose kurti “Sietyno” kuopas, steigti knygynėlius; d) sekti rusų biurokratų ir žandarų žingsnius, kliudančius lietuvių atbudimui; e) skelbti pasauliui lietuvių po caro jungu priešpauzdą ir nuoskaudas.

“Sietyno” sumanytojas buvo Vincas Šlekys (Stagaras). “Sietyno” steigėjai: 1) Vincas Šlekys, Mokolų km; 2) Juozas Kačergius, Tursučių km; 3) Sergėjus Česna, Budviečių (Česnų) kaimo; 4) Kazys Senkus, Bliudžiškių (Žagariškių) kaimo.

Marijampolėje 1927 m. gruodžio 4 dieną senieji sietyniečiai, Kostui Stikliui padedant, šventė 35 metų “Sietyno” sukaktuves. Atvyko beveik visi gyvieji sietyniečiai, iš viso 10 asmenų (žiūr. paveikslą). Susirinko ir gana daug (pilna Bieloblockio salė) jaunuolių ir šiaip Marijampolės miesto ir apylinkės publikos. Sietyniečiai kadaise (prieš 35 metus) buvę jauni žaliukai “lietuviškos ugnies” pilni vyrukai, dabar jau barzdoti, žili, daug dirbė, daug viso ko matę bei patyrę seniai, lyg pavasario o-belys baltavo salėje.

Vincas Šlekys kiek atsimindamas papasakojo susirinkusiems “Sietyno” įsikūrimo, gyvavimo ir (maskoliams siuntant) žlugimo istoriją. D-ras Juozas Bagdonas, kaip aktualiausias tų laikų veikėjas (buvęs “Varpo” bei “Ūkininko” faktinasis redaktorius) nupiešė tų laikų sunkią Lietuvos padėtį: Dr. Kazys Grinius, tai gyva Lietuvos atbudimo ir prisikėlimo eigos enciklopedija, it ant delno išdėstė “Aušros,” “Varpo” bei “Ūkininko (1880-1904 m.m. — ligi spaudos atga-

vimo) laikus, kovą už lietuviybę, už žmogaus ir piliečio teises, apgailėjo kritusias už lietuviybę kovos aukas, ir įvertino ilgų metų darbavimosi laimėjimus. Daug būta maskolių lietuviams skriaudų padaryta, daug kalėjimuose kankinta, daug Sibirian ištremta ir daug ten galą gavę—nebegrižo. Jau nieji klausydami tik galvas lingavo ir dūsavo...

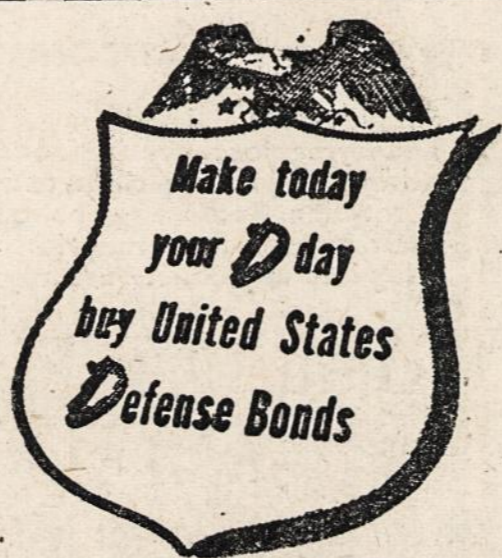
— *Kostas Stiklius*

Kiek lietuviai perka knygų?

Jeigu spręsti žmogaus kultūringumą iš jo apsiskaitymo, tai lietuviui ta garbe dažnai netenka pasididžiuoti. Čia noriu pateikti Argentinos lietuvių statistiką ir ją palyginti su tame krašte gyvenančių mūsų kaimynų latvių bei estų statistika.

Argentinoje gyvena apie 1,000 latvių ir maždaug apie tiek pat estų. Lietuvių emigrantų skaičius siekia apie 40,000. Latviai ir estai yra prisiglaudę prie lietuvių ir savo knygynus įrengę Lietuvių Klube. Statistikos duomenimis, latviai parduoda savų knygų per metus už \$23,000, o estai — už \$25,000. Lietuviai, kurių išėivija yra 40 kartų gausesnė, per metus parduoda knygų maždaug už \$5,000. Skirtumas baisus.

Lietuviai perka tose krautu-vėse, kurios garsinasi **NAUJIENOSE.**

12 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, MAY 1, 1954

Bučiuoti ranką pavojinga

Australijos lietuvių spauda aprašo tokį įvykį:

“Prie Town Hall stoties Sydneyje didelė spūstis žmonių. Atskubėjo policininkas, atzvimbė greitosios pagalbos mašina. Po valandėlės žmonės su šypsenomis skirstėsi, kitas net balsu kvatojosi.

“O dalykas buvo labai paprastas. Vienas mūsų rytų kaimynas su žmona atvažiavo Sydneyje. Čia pat sutiko senai matytą prietelį. Šis galantiškai pabučiavo poniai į ranką. Pro ša- il ejęs stambokas australas capt jį už sprando, kas čia per pamišėlis, moteris puldinėja, rankas joms kandžioja. Mūsų kaimyno būta karšto, žērė atgal australui. Tada ir kiti praeiviai puolė tvarkyti “pamišėlį”, ginti vargšę moterį. Prasidėjo visa aukščiau aprašyta istorija. Pamiškėjus reikalui būta daug juoko”.

Vestuvėse, krikštynose, pobūviuose ir namuose tinkamiausia vartoti yra **LIETUVIŠKI SALDAINIAI** KAUNAS, VILNIUS, PALANGA VARDAIS ŠOKOLADINIAI, VAISINIAI, ŠALTMETINIAI, KARVUTĖ IR KITOKIOS RŪŠYS. Reikalaukite visose lietuviškose maisto krautu-vėse ar tiesiai iš gamyklos. Rašykite: **MR. STASYS PETRAUSKAS, 836 W. 33rd Place, Chicago 8, Illinois.**

NOW YOU CAN OWN THE NEW

HOOVER *Lark*

Light Weight, Low Cost, Full Size

EASY TERMS

Easy to use! Faster cleaning!
No bag to empty!

Complete attachments
for all home cleaning!

Special **KING-SIZE TRADE-IN** allowance

for your old cleaner—now at

SOLTIS HOME APPLIANCES
AND FURNITURE

2647 West 51st Street

HE-LOCK 4-7095

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS